

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi saatavien perinnästä ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki saatavien perinnästä. Lakia sovellettaisiin erääntyneen saatavan perintään riippumatta siitä, minkälaista saatavaa perintä koskee tai kuka on velkojana tai velallisena. Laki koski sekä velkojan itsensä suorittamaa perintää että velkojan toimeksiantoon perustuvaa perintätoimintaa. Laki olisi kuitenkin toissijainen; sitä sovellettaisiin vain, jos muualla lainsäädännössä ei toisin säädetä.

Ehdotuksen mukaan perinnässä ei saisi käyttää hyvän perintätavan vastaista tai muutoin velallisen kannalta sopimatonta menettelyä. Perinnässä ei saisi antaa vääriä tai harhaanjohtavia tietoja maksun laiminlyönnin seuraamuksista, aiheuttaa velalliselle tarpeetomia kuluja taikka tarpeetonta haittaa eikä vaarantaa velallisen yksityisyyden suojaa.

Perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavan olisi kuluttajasaatavaa periessään toimittava velalliselle kirjallinen maksuvaatimus, jossa olisi mainittava laissa luetellut saatavaa ja sen maksamista koskevat vähimmäistiedot. Kuluttajasaatavasta ei saisi yleensä vaatia maksua tuomioistuimessa ennen maksuvaatimuksen lähettämistä.

Trattojen viranomaisprotestista luovuttaiisiin. Kuluttajasaatavan perimiseksi ei saisi käyttää trattaa.

Eräitä suoraan ulosottokelpoisia julkisoikeudellisia saatavia ei esityksen mukaan saisi antaa ulkopuolisten perittäviksi. Lisäksi laissa olisi säännöksiä velallisen maksumuutosten, perintäkuluista sekä velkojan lukuun perittyjen varojen säilyttämisestä.

Kuluttaja-asiamies valvoisi lain noudattamista kuluttajasaatavien perinnässä. Markkinatuomioistuimien ja eräissä tapauksissa myös kuluttaja-asiamies voisivat kieltää lainvastaisen menettelyn ja asettaa kiellon tehosteeksi uhkasakon.

Esitykseen liittyvät kuluttajansuojalain, rikoslain, markkinatuomioistuimesta annetun lain ja kuluttaja-asiamiehestä annetun lain muutokset ovat ehdotetusta uudesta laista johtuvia tarkistuksia.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian niiden hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

SISÄLLYSLUETTELO

	sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	3
1. Nykytila	3
1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	3
1.2. Lainsäädäntö muissa pohjoismaissa	4
1.3. Nykytilan arviointi	5
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	7
2.1. Hyvä perintätapa	7
2.2. Tratan käyttö	7
2.3. Suoraan ulosottokelpoisen saatavan perintä	7
2.4. Perintäkulut	8
2.5. Valvonta ja seuraamukset	8
3. Esityksen vaikutukset	9
3.1. Taloudelliset vaikutukset	9
3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	9
4. Asian valmistelu	9
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	10
1. Lakiehdotusten perustelut	10
1.1. Laki saatavien perinnästä	10
1.2. Kuluttajansuojalaki	18
1.3. Rikoslaki	18
1.4. Laki markkinatuomioistuimesta	19
1.5. Laki kuluttaja-asiamiehestä	19
2. Voimaantulo	19
LAKIEHDOTUKSET	20
1. Laki saatavien perinnästä	20
2. Laki kuluttajansuojalain muuttamisesta	23
3. Laki rikoslain 30 luvun 3 §:n muuttamisesta	23
4. Laki markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta	24
5. Laki kuluttaja-asiamiehestä annetun lain 1 §:n muuttamisesta	25
LIITE	26
Rinnakkaistekstit	26
2. Laki kuluttajansuojalain muuttamisesta	26
3. Laki rikoslain 30 luvun 3 §:n muuttamisesta	26
4. Laki markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta	27
5. Laki kuluttaja-asiamiehestä annetun lain 1 §:n muuttamisesta	28

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Perintätoiminnan sääntely

Suomessa ei ole perintätoimintaa koskevaa erityislakia. Ammattimaista perintätoimintaa saa harjoittaa kuka tahansa, joka täyttää elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain (122/1919) 1 §:ssä asetetut elinkeinon harjoittamisoikeutta koskevat yleiset vaatimukset.

Henkilörekisterilain (471/87) 30 §:n 2 momentin mukaan se, joka elinkeinona harjoittaa perimistöimintää ja tässä toiminnassa käyttää tai käsittelee henkilörekistereitä ja niissä olevia tietoja, on velvollinen tekemään ilmoituksen toiminnastaan tietosuojavaltuutulle.

Luottolaitostoiminnasta annetun lain (1607/93) 20 §:n mukaan luottolaitos saa harjoittaa maksujen perintää ja siihen liittyvää toimintaa. Rahoitustarkastus valvoo myös tältä osin luottolaitoksen toimintaa.

Perintätoimeksiantoon sovelletaan kauppa-kaaren 18 luvun asiamiestä ja varallisuus- oikeudellisista oikeustoimista annetun lain (228/29), jäljempänä oikeustoimilaki 2 luvun valtuutusta koskevia yleisiä säännöksiä.

Eräiden julkisoikeudellisten saatavien perintää on säädelty erityislaein. Verojen perintään sovelletaan veronkantolakia (611/78) ja -asetusta (903/78), verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin annettua lakia (367/61), jäljempänä veroulosottolaki ja asetusta (368/61) sekä veronlisäyksestä ja viivekorosta annettua lakia (1556/95). Verot, julkiset maksut sekä muut julkisoikeudelliset tai niihin rinnastettavat rahasaamiset saadaan veroulosottolain 1 §:n mukaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä, kun siitä on laissa tai asetuksessa erityinen säännös. Lainsäädäntöön sisältyy yli 100 sellaista säädöstä, joiden nojalla erilaisia saatavia voidaan periä ulosottoteitse ilman tuomiota tai päätöstä. Ulosottoperinnästä valtiolle suoritettavista maksuista säädetään ulosottomaksuista annetussa laissa (34/95) ja asetuksessa (35/95).

Kuluttajaperintään liittyviä erityissäännöksiä on kuluttajansuojalain (38/78) 7 luvussa.

Luvun 14 §:n mukaan kulutusluottoon perustuvasta saatavasta ei saa ottaa kuluttajan vekselisitoumusta eikä muuta sitoumusta, jonka luovutus tai panttaus rajoittaa kuluttajan oikeutta tehdä kaupan tai palvelussopimuksen johdosta väitteitä sitoumuksen vilpittömässä mielessä haltuunsa saanutta kohtaan. Luvun 18 §:ssä kielletään tratan käyttö kulutusluoton perimiseksi.

Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain (1061/78) 1 §:n yleislauskeen mukaan elinkeinotoiminnassa ei saa käyttää hyvän liiketavan vastaista tai muutoin toisen elinkeinonharjoittajan kannalta sopimatonta menettelyä. Markkinatuomioistuin voi kieltää elinkeinonharjoittajaa jatkamasta tai uudistamasta tällaista menettelyä. Säännöksiä voidaan soveltaa myös perintämenettelyyn.

Hyvää perintätapaa ja hyvää asianajajatapaa koskevat ohjeet

Suomen Perimistöimistöjen Liitto on vuonna 1992 yhteistyössä oikeusministeriön ja kuluttaja-asiamiehen kanssa laatinut hyvää perintätapaa kuluttajaperinnässä koskevat ohjeet. Ohjeiden mukaan perinnässä on otettava huomioon velallisen yksityisyys. Perinnässä ei saa käyttää sopimatonta painostusta tai muunlaista uhkailua, jolla velallista pyritään taivuttamaan saatavan suorittamiseen. Perimistöimiston tulee myös edellyttää, että toimeksiantaja siirtää vain oikeudellisesti perusteltuja saatavia perittäviksi ja että toimeksiantaja on velvollinen välittömästi ilmoittamaan saatavia koskevista muutoksista perimistöimistölle.

Perimistöimiston on aloitettava perintä vähintään yhdellä kirjallisella yhteydenotolla velalliseen. Perintäkirjeessä on mainittava ohjeissa luetellut asianosaisia sekä saatavan määrää, perustetta ja maksamista koskevat vähimmäistiedot. Velalliselle on annettava kohtuullinen vähintään kymmenen päivän pituinen huomautus- ja maksuaika. Velalliselle on selvitettävä myös ne seuraukset, jotka maksun laiminlyönnistä saattavat aiheutua.

Ohjeiden mukaan perimistöimiston ei tule ryhtyä oikeudellisiin jatkotoimenpiteisiin

saatavan perimiseksi ennen kuin perintäkirjeessä annettu huomautus- ja maksuaika on kulunut umpeen. Oikeudelliseen perintään voidaan ryhtyä välittömästi perinnän siirron jälkeen vain, jos velallinen ilmeisen selvästi yrittää vältellä velan maksamista tai jos ilmenee muuta erityistä aihetta oikeudellisten toimenpiteiden välittömään aloittamiseen.

Suomen Asianajajaliiton vuonna 1972 hyväksymät hyvää asianajajatapaa koskevat ohjeet sisältävät samankaltaisia periaatteita kuin edellä mainitut hyvää perintätapaa koskevat ohjeet. Ohjeiden mukaan asianajaja ei saa asiaa ajaessaan sopimattomasti painostaa vastapuolta. Asianajajan on muutoinkin pidättäydyttävä toimenpiteistä tai lausumista, jotka ovat omiaan tarpeettomasti loukkaamaan tai ärsyttämään vastapuolta.

Asianajajan on ennen oikeudellisiin toimenpiteisiin ryhtymistä ilmoitettava vastapuolelle päämiehensä vaatimuksesta ja varattava vastapuolelle kohtuullinen harkinta-aika ja tilaisuus asian sovinnolliseen selvittämiseen. Jos toimenpiteitten siirtäminen saattaa aiheuttaa päämiehelle oikeudenmenetyksen tai muuta vahinkoa tai jos muutoin on erityistä syytä, saa asianajaja ilman edellä käypää ilmoitusta ryhtyä sellaisiin toimiin, jotka ovat tarpeen päämiehen edun vuoksi.

1.2. Lainsäädäntö muissa pohjoismaissa

Norja

Norjassa perintätoimintaa on säännelty lailla vuodesta 1913 lähtien. Nykyinen laki (lov om inkassovirksomhet og annen inndrivning av forfalte pengekrav, Nr 26. 1988) tuli voimaan vuonna 1989. Laki koskee ammattimaista tai jatkuvaa erääntyneiden saatavien perintää toisten lukuun. Lain soveltaminen voidaan asetuksella ulottaa koskemaan myös määrätynlaisten omien saatavien jatkuvaa perintää.

Perintätoiminta on laissa säädetty luvanvaraiseksi. Toimiluvan myöntää ja toimintaa valvoo rahoitustarkastusviranomaisen (kreditilsynet). Asianajajilta ei vaadita erillistä lupaa, vaan he voivat harjoittaa perintätoimintaa asianajotoimintaan myönnetyn luvan nojalla.

Lain yleislausekkeen mukaan perintätoimintaa on harjoitettava hyvän perintätavan mukaisesti. Hyvän perintätavan vastaisena pidetään menettelytapoja, jotka aiheuttavat

kohtuutonta painostusta, vahinkoa tai haittaa.

Velalliselle on ennen oikeudelliseen perintään ryhtymistä lähetettävä kaksi kirjallista ilmoitusta: perintävaroitusta ja maksuvaatimusta. Kummassakin ilmoituksessa velalliselle on annettava vähintään 14 päivän aika saatavan maksamista tai huomautusten esittämistä varten. Maksuvaatimuksessa on mainittava laissa luetellut vähimmäistiedot. Oikeudenkäynti voidaan aloittaa vasta kun maksuvaatimuksessa asetettu aika on kulunut ja perintätoiminnan harjoittaja on arvioinut velkojan vaatimuksen oikeellisuuden. Ilmoitukset voidaan eräissä laissa mainituissa tapauksissa jättää lähettämättä. Riitautettu saatava voidaan myös viedä heti tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Velallinen voi vapauttavin vaikutuksin maksaa saatavan perintätoimeksiannon saajalle. Toimeksisaajan ja velallisen välinen sopimus maksusuunnitelmasta sitoo myös velkojaa.

Laissa on toimeksiantosuhteesta säännöksiä, jotka koskevat toimeksisaajan toimivaltuuksia, tiedonantovelvollisuutta velkojaa kohtaan sekä perittyjen varojen käsittelyä.

Perintäkuluja koskevan pääsäännön mukaan velallinen on velvollinen korvaamaan välttämättömät kulut, jotka ovat aiheutuneet joko velkojan omista perintätoimista tai perimistöimiston käyttämisestä. Perintäkulujen korvausvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, jos velallinen on esittänyt huomautuksia, joiden selvittäminen olisi ollut perusteltua ennen perintään ryhtymistä tai jos perinnässä on menetelty hyvän perintätavan tai lain säännösten vastaisesti. Perimistöimiston palkkiota ei tarvitse korvata, jos saatava on maksettu perintävaroituksessa annetun maksuajan kuluessa. Perintäkulujen enimmäismäärät on säädetty asetuksella.

Perintätoimintaa harjoittavan on asetettava vakuus, jota voidaan käyttää toiminnan harjoittamisesta velkojaa tai velallista kohtaan syntyneen korvausvastuun kattamiseen. Lain säännösten rikkominen voi johtaa toimiluvan peruuttamiseen sekä sakko- tai vankeusrangaistukseen.

Ruotsi

Ruotsissa säädettiin vuonna 1974 perintätoimintaa koskeva erityislaki (inkassolag 1974:182). Laki koskee lähtökohtaisesti kaikkea saatavien perintää. Soveltamisalan

ulkopuolelle on rajattu toimenpiteet, jotka käsittävät vain maksuajan asettamisen tai ilmoituksen siitä, että saatava, jollei sitä makseta, siirretään perittäväksi. Yksityisten henkilöiden tai kuolinpesien omien saatavien perintään lakia sovelletaan vain, jos saatava on syntynyt elinkeinotoiminnassa tai jos se on siirretty perittäväksi.

Ammattimainen perintätoiminta on myös Ruotsissa luvanvarainen elinkeino. Luvan myöntää tietosuojaviranomainen (datainspektionen). Lupaa ei tarvita luonteeltaan tilapäiseen yksittäisten saatavien perintään. Asianajajat ja rahoitustarkastusviranomaisen (finansinspektionen) valvomat yritykset eivät tarvitse toimilupaa.

Hyvää perintätapaa koskeva yleislauseke on Ruotsin laissa asiallisesti samansisältöinen kuin Norjassa. Ruotsin laissa on lisäksi erityissäännös, jonka mukaan perintään ei saa ryhtyä, jos on todennäköisiä syitä epäillä saatavan laillisuutta tai aiheellisuutta.

Velalliselle on lähetettävä kirjallinen maksuvaatimus, jossa on mainittava laissa luetellut vähimmäistiedot ja annettava kohtuullinen aika maksun suorittamista tai huomautusten esittämistä varten. Oikeudelliseen perintään ei saa ryhtyä ennen kuin maksuvaatimuksessa asetettu maksuaika on umpeutunut. Näitä säännöksiä ei kuitenkaan sovelleta, jos velallinen ilmeisesti välttelee velan maksua tai jos säännöksistä poikkeamiseen on muutoin erityisiä syitä.

Maksu, jonka velallinen suorittaa perintätoimeksiannon saajalle, on pätevä myös velkojaa kohtaan. Toimeksisaajan on pidettävä perityt varat erillään omista varoistaan. Jos kysymyksessä on muu kuin yksittäisten saatavien tilapäisluonteinen perintä, varat on talletettava tilille pankkiin tai vastaavaan laitokseen. Perityt varat on viivytyksettä tilitettävä toimeksiantajalle, jollei toisin ole sovittu.

Lain rikkominen voi johtaa toimiluvan peruuttamiseen sekä sakko- tai vankeusrangaistukseen. Siviilioikeudellisena seuraamuksena hyvän perintätavan vastaisesta menettelystä on vahingonkorvausvastuu. Korvausta määrättäessä otetaan huomioon myös kärsimys sekä muut seikat, joilla ei ole suoraista taloudellista merkitystä.

Perintäkulujen korvaamisesta säädetään erillisessä laissa (lag om ersättning för inkassokostnader m.m. 1981:739) ja asetuksessa (1981:1057). Laissa luetellaan ne perintätoimet, joista saa vaatia korvauksen. Velalli-

sen korvausvastuu kattaa vain sellaiset kustannukset, jotka ovat syntyneet velkojan oikeuden turvaamiseksi kohtuuden mukaan tarpeellisista toimenpiteistä. Asetuksessa on säädetty korvausten enimmäismäärät.

Tanska ja Islanti

Tanskassa ja Islannissa ei ole perintätoimintaa koskevaa erityislainsäädäntöä.

Tanskan oikeusministeriö asetti vuonna 1994 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää ammattimaisen perintätoiminnan luvanvaraistamisen ja perintää koskevan lainsäädännön tarve ja valmistella tarpeellisiksi katsomistaan seikoista lakiehdotus. Työryhmän mietintö (NR. 1321, 1996) valmistui kesällä 1996. Mietintöön sisältyvän lakiluonnoksen säännökset koskevat muun muassa toimiluvan myöntämistä ja peruuttamista, hyvän perintätavan noudattamista, kirjallista maksuvaatimusta ja sen toimittamista ennen oikeudenkäyntiä, asiakasvarojen säilyttämistä sekä perintäkäynteihin liittyviä menettelytapoja ja rajoituksia.

Myös Islannissa valmistellaan ehdotusta perintälainsäädäntöksi. Lakiesitys saataneen parlamentin käsiteltäväksi vuonna 1996.

1.3. Nykytilan arviointi

Yleistä

Viime vuosina on perustettu runsaasti uusia perimistoimistoja. Kun alalle pääsy on vapaata, joukossa on myös sellaisia yrittäjiä, joiden toiminta ei aina ole ollut asianmukaista. Edellä 1.1. jaksossa selostettu hyvää perintätapaa kuluttajaperinnässä koskeva ohje ei sido muita kuin Suomen Perimistoimistojen Liiton jäsenyrityksiä, joita on nykyisin vain kymmenen. Myös kuluttajansuojaviranomaisien mahdollisuudet puuttua alalla ilmenneisiin epäkohtiin ovat olleet rajoitetut.

Käytännössä ongelmia on aiheutunut muun muassa siitä, että velalliselle on painostus- tai tarkoituksessa annettu virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja maksulainlyönnin seuraamuksista. Perintää on myös voitu jatkaa, vaikka saatava on riittävä ja epäselvä tai jopa selvästi perusteeton. On myös esiintynyt tapauksia, joissa perintäkulujen määrä on ollut kohtuuton suhteessa saatavaan ja tavanomaisesta perinnästä aiheutuviin kustan-

nuksiin. Epäasianmukaisena voidaan pitää käytännössä ilmennyt menettely, jossa perimistöimisto maksaa velkojalle korvauksen perintätoimeksiannon saamisesta ja perii maksamansa korvauksen sittemmin velalliselta.

Perintätoimintaa ammatikseen harjoittavalla tulisi voida edellyttää hyvän tavan mukaisia menettelytapoja riippumatta siitä, onko kysymyksessä järjestäytynyt vai järjestäytymättömän yritys tai onko perinnän kohteena kuluttaja vai elinkeinonharjoittaja.

Perinnän kohteeksi joutuvan oikeusturva on puutteellinen. Tämän vuoksi tulisi luoda säännöstö, joka osaltaan ehkäisisi ennakolta hyvän tavan vastaista menettelyä ja samalla tarjoaisi keinot estää asiattomien menettelytapojen käyttämisen vastaisuudessa.

Trattojen protestointi

Suomessa käytetään eräänä perintäkeinona hyväksymätöntä asetetta muistuttavaa asiakirjaa, niin sanottua trattaa. Trattaperintään turvaututaan käytännössä varsin usein. Yksinomaan pankeille annettujen trattatoimeksiantojen määrän on arvioitu olevan 300 000 - 400 000 vuodessa.

Tratta ei täytä vekselille vekselilaissa (242/32) säädettyjä muotovaatimuksia, vaan oikeudellisesti se on velkojan velalliseen kohdistama yksipuolinen maksuvaatimus. Vaikka trattojen protestoinnista ja julkisen notaarin toimivallasta protestin toimittamisessa ei ole laissa säädetty, on protestointi käytännössä ollut yleistä. Vuosina 1991 - 1993 on luottotietorekisteriin merkitty vuosittain 23 000 - 26 000 trattaprotestia. Protestointimenettely on vekselilain analogisen soveltamisen pohjalta muodostunut samantapaiseksi kuin vekseliprotestissa.

Vuonna 1995 on viranomaisprotestin vaihtoehtona otettu käyttöön tratan yksityinen protesti, jossa tratan maksamisen laiminlyönti todetaan luottotietorekisterin pitäjän toimenpitein. Uusi menettely on jo laajalti korvannut julkisen notaarin toimittaman protestin.

Eduskunnan oikeusasiamies on eräaseen kanteluun vuonna 1993 antamassaan vastauksessa kiinnittänyt huomiota trattojen julkiseen protestointiin. Oikeusasiamies ei ole pitänyt kohtuullisena, että viranomaisen menettely trattaprotesteissa perustuu vain vekselilain analogiseen soveltamiseen ja ta-

vanomaiseen oikeuteen, vaan siitä olisi oltava säännökset laissa tai protestoinnista olisi luovuttava.

Julkisen notaarin asema trattaprotesteissa on pelkästään muodollinen. Oikeusvaikutuksia protestiin ei liity, eikä protestin aiheellisuuttakaan pyritä viranomaistoimin selvittämään. Käytännössä protestointia on pyytänyt lähes aina pankki velkojan asiamiehenä. Näissä tapauksissa viranomaiset ovat yleensä luottaneet siihen, että pankki on selvittänyt saatavan oikeellisuuden ja ilmoittanut protestihasta velalliselle. Jos protestin toimittamista poikkeuksellisesti on pyytänyt yksittäinen velkoja, on käytännössä edellytetty selvitystä vain siitä, että velallinen tietää asiasta.

Tratan painostusvaikutus ja tehokkuus perintäkeinona perustuvat pitkälti siihen, että trattaprotestit julkistetaan ja merkitään luottotietorekisteriin. Viranomaisprotestilla ei kuitenkaan ole oikeudellista merkitystä sen enempää julkistamisen kuin rekisteröinnikään suhteen. Henkilörekisterilaissa säädetään vain luonnollisten yksityisten henkilöiden luottotietojen rekisteröinnistä, mutta trattoja ei kohdisteta yksityishenkilöihin. Vaikka kuluttajansuojalain 7 luvun 18 §:ssä säädetty tratan käyttökielto koskee vain kulusluottojen perintää, on säännöksen voimaantulon jälkeen luovuttu kaikkien kuluttajasaatavien trattaperinnästä. Siitä, millä tavoin elinkeinonharjoittajien luottotietoja kerätään, rekisteröidään ja mahdollisesti julkistetaan, ei ole laissa säännöksiä.

Yksityisoikeudellisten maksuvaatimusten kierrättäminen viranomaisella ilman, että menettelyllä olisi lakiin perustuvia vaikutuksia, ei ole järkevää viranomaistoimintaa ja trattojen julkisesta protestista tulisi luopua. Tratan käyttötapoja on elinkeinoelämän omin toimenpitein jo kehitetty siten, että tratan tehokkuus perintäkeinona tästä huolimatta säilyy.

Suoraan ulosottokelpoisen saatavan perintä

Julkisoikeudelliset ja eräät niihin rinnastettavat saatavat voidaan periä ulosottoimin ilman tuomiota tai päätöstä. Viime aikoina on myös tällaisia saatavia ryhdytty antamaan perimistöimistöjen perittäviksi. Suoraan ulosottokelpoisten saatavien perimisestä vapaaehtoisen perinnän keinoin ei ole laissa säännöksiä, ja menettely on aiheuttanut epä-tietoisuutta sekä lainmukaisuutensa että ve-

lallisen kuluvaluu suu osalta.

Hakiessaan ulosottoa suoraan ulosottokelpoiselle saatavalle velkoja ei voimassa olevien säännösten mukaan saa käyttää perimistöimistöä tai muuta asiamiestä. Lainsäädännössä ei sen sijaan ole nimenomaista kieltoa käyttää asiamiestä, jos tällaista saatavaa peritään muulla tavalla. Perintätoimeksiannon antamista yksityiselle yritykselle on kuitenkin pidetty arveluttavana etenkin silloin, kun kysymyksessä on julkisen vallan käyttämiseen perustuva saatava. Myös tämäntyyppisiä saatavia, esimerkiksi joukkoliikenteen tarkastusmaksuja, on annettu perimistöimistöjen perittäviksi.

Epäselvää on myös se, onko velallinen velvollinen korvaamaan suoraan ulosottokelpoisen saatavan vapaaehtoisesta perinnästä syntyvät kulut. Käytännössä perintäkuluja on vaadittu. Kulojen määrät ovat olleet huomattavastikin suurempia kuin ne ulosottomaksut, jotka velallinen olisi saman saatavan ulosotoperinnästä velvollinen suorittamaan.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Hyvä perintätapa

Esityksen perustavoitteena on ehkäistä epäasianmukaisten menettelytapojen käyttäminen saatavien perinnässä. Tavoitteen toteuttamiseksi lakiin ehdotetaan otettavaksi yleislauseke, jossa kielletään käyttämästä hyvän perintätavan vastaista tai muutoin velallisen kannalta sopimatonta menettelyä.

Yleislausekkeella on yksityiskohtaisiin kieltoisäännöksiin verrattuna useita etuja. Hyvän tavan vastaisuus ja sopimattomuus ovat joustavia käsitteitä. Tämäntyyppinen sääntely mahdollistaa puuttumisen asiattomaan toimintaan sitä mukaa kuin uusia, ennen tuntemattomia menettelytapoja otetaan käyttöön. Yhteiskunnassa vallitsevien arvostusten muuttuminen voidaan myös ottaa soveltamiskäytännössä huomioon ilman, että perussääntelyä tarvitsisi muuttaa.

Ehdotuksen mukaan hyvän tavan vastaista olisi nimenomaisesti väärien tai harhaanjohtavien tietojen antaminen maksulaiminlyönin seuraamuksista, tarpeettomien kustannusten tai tarpeettoman haitan aiheuttaminen velalliselle sekä velallisen yksityisyyden suojan vaarantaminen.

Perintätoimintaa ammattimaisesti harjoitta-

van olisi ehdotuksen mukaan kuluttajasaatavaa periessään lähetettävä velalliselle kirjallinen maksuvaatimus, joka sisältää saatavaa ja sen maksamista koskevat vähimmäistiedot. Maksuvaatimuksen olisi oltava yksilöity siten, että velallinen voi varmistua saatavan perusteen ja määrän oikeellisuudesta. Velallisen on myös tärkeä tietää, miten hänen on meneteltävä, jos hän pitää perintää aiheettomana. Ehdotuksen mukaan olisi myös näistä seikoista annettava tietoja maksuvaatimuksen yhteydessä.

Kuluttajasaatavasta ei yleensä saisi vaatia maksua tuomioistuimessa ennen edellä tarkoitettua maksuvaatimuksen lähettämistä ja siinä mainittavien maksu- ja huomautusaikojen kulumista. On kohtuullista, että kuluttajavelallinen saa perittäväksi siirretystä saatavasta ainakin yhden maksuistutuksen ennen velkomisoikeudenkäyntiä, jotta hänellä olisi tilaisuus selvittää asia ja korjata esimerkiksi unohtamisesta johtuva laiminlyönti ilman oikeudenkäynnistä aiheutuvia hankaluuksia ja kustannuksia. Ehdotus vastaa Ruotsissa ja Norjassa voimassa olevaa sääntelyä sekä myös hyvää perintätapaa ja hyvää asianajajatapaa koskevia ohjeita.

2.2. Tratan käyttö

Edellä 1.3. jaksossa esitetyistä syistä ehdotetaan, että julkisen notaarin myötävaikutuksesta trattojen protestoinnissa luovutaan. Tratta olisi kuluttajasaatavia lukuunottamatta kuitenkin edelleen sallittu perintäkeino. Ehdotettu tratan käyttökielto kuluttajasaatavien perinnässä vastaa vallitsevaa käytäntöä.

Laissa ei asetettaisi estettä myöskään sille, että viranomaisprotestin tilalla käytetään yksityistä protestia. Tratan maksamisen laiminlyönti voidaan todeta esimerkiksi perintätoimeksiannon vastaanottaneen pankin tai, kuten vuonna 1995 käyttöön otetussa menettelyssä, luottotietorekisterin pitäjän toimenpitein. Tärkeintä myös yksityisessä protestissa on huolehtia siitä, että se, johon maksuvaatimus kohdistuu, saa tiedon vaatimuksesta. Tällöin menettely ei asiallisesti eroa viranomaisprotestista.

2.3. Suoraan ulosottokelpoisen saatavan perintä

Esityksessä on päädytty siihen, että myös

suoraan ulosottokelpoisen saatavan saisi erään rajoituksin antaa toimeksisaajan perittäväksi. Rajoitukset koskisivat julkisoikeudellisia valtion saatavia sekä lainvastaisen menettelyn johdosta määrättyjä julkisoikeudellisia maksuseuraamuksia, kuten pysäköintivirhemaksuja ja joukkoliikenteen tarkastusmaksuja. Tämänkaltaisten maksujen perinnän on kaikissa vaiheissaan katsottu kuuluvan julkisyhteisön tehtäviin ja julkisyhteisön vastuun piiriin. Muut suoraan ulosottokelpoiset saatavat, esimerkiksi yksityisoikeudelliseen sopimukseen perustuvat tai julkisyhteisöjen tuottamista palveluista suoritettavat maksut saataisiin antaa myös ulkopuolisten perittäviksi.

Suoraan ulosottokelpoisten saatavien perintää koskevissa ehdotuksissa on eräänä lähtökohtana ollut velallisen aseman, erityisesti kuvuvastuun, järjestäminen siten, ettei se huomattavasti vaihtelisi sen mukaan, periikö saatavaa ulosottoviranomainen vai perimistöimisto tai muu toimeksisaaja. Tältä osin tehtyjä ehdotuksia selostetaan lähemmin jäljempänä 2.4. jaksossa.

2.4. Perintäkulut

Lakiin ehdotetaan otettavaksi nimenomainen säännös siitä, että velallinen on velvollinen korvaamaan perinnästä velkojalle aiheutuvat kulut. Velallisen korvausvastuu kattaisi myös perintätoimeksiannon hoitamisesta johdettavat toimeksisaajan kulut ja palkkio-osuuden. Ehdotettu säännös vastaa oikeuskäytäntöä. Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 1987:105 velallinen, joka saatavan perittäväksi siirtämisen jälkeen oli maksanut sen viivästyskorkeineen, velvoitettiin korvaamaan myös perintäkulut. Ehdotettu säännös vastaa periaatteiltaan myös 1 päivänä joulukuuta 1993 voimaan tullutta oikeudenkäymiskaaren 21 luvun uudistusta. Oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen velvollisuuteen korvata vastapuolen oikeudenkäyntikulut ei uusien säännösten mukaan enää vaikuta se, onko asia ollut sekava ja epäätietoinen, vaan hänen on korvattava vastapuolensa kaikki kohtuuden mukaan aiheelliset kulut, jollei laissa toisin säädetä.

Ehdotuksen mukaan velallisella ei kuitenkaan ole velvollisuutta korvata perintäkuluja, jos velkoja tai toimeksisaaja on menetellyt hyvän perintätavan vastaisesti, paitsi jos kysymyksessä on vain vähäinen moitittavuus

tai laiminlyönti. Ei voida pitää hyväksyttävänä, että lainvastaisesti menetellyt voisi saada korvauksen toimenpiteistään. Perintäkulujen menettämishukan voidaan myös olettaa ehkäisevän ennakolta hyvän tavan vastaisten toimintatapojen käyttämistä.

Perintäkulujen olisi oltava kohtuulliset ottaen huomioon kaikki asiaan vaikuttavat seikat. Norjassa ja Ruotsissa on perintäkulujen enimmäismäärät säädetty asetuksella. Näin kaavamaisista sääntelyä ei kuitenkaan ole pidetty tarkoituksenmukaisena. Kuluttajasaatavien perinnästä veloitettujen kulujen kohtuullisuus on yksittäistapauksissa mahdollista saattaa kustannuksitta kuluttajavalituslautakunnan arvioitavaksi. Kuluttajilla on siten käytettävissään oikeudenkäyntiä yksinkertaisempi ja halvempi oikeussuojakeino kohtuuttomuuksien oikaisemiseksi.

Ehdotuksessa on kuitenkin katsottu aiheelliseksi asettaa suoraan ulosottokelpoisten saatavien perintäkuluille enimmäismäärä. Enimmäismäärä koskisi vain ehdotetussa laissa määritellyjä kuluttajasaatavia sekä niihin rinnastettavia julkisyhteisöjen saatavia yksityishenkilöiltä. Velalliselta saisi näissä tapauksissa vaatia enintään 70 markkaa perintäkerralta. Tällä tavoin määräytyvät perintäkulut olisivat myös suoraan ulosottokelpoisia. Ehdotettu markkamäärä vastaa sitä ulosoton taulukkomaksua, joka tällaisten saatavien ulosotto-perinnässä käytännössä yleisimmin tulee velallisen suoritettavaksi. Kun vastaava yläraja asetetaan perintäkuluille, olisivat velalliselle perinnästä aiheutuvat kulut pääasiallisesti samansuuruisia riippumatta siitä, käyttäkö velkoja oikeuttaan suoraan pakkoperintään vai pyrkiikö hän saamaan maksun saatavastaan muulla tavoin.

2.5. Valvonta ja seuraamukset

Lain noudattamisen valvonta kuluttajasaatavien perinnässä tulisi kuluttaja-asiamiehen tehtäväksi, koska se soveltuu hyvin yhteen kuluttaja-asiamiehen muiden tehtävien kanssa. Käytännössä kuluttaja-asiamies on jo nykyisinkin, osallistumalla hyvää perintätapaa kuluttajaperinnässä koskevien ohjeiden laatimiseen, vaikuttanut alan toimintatapojen kehittämiseen.

Muiden kuin kuluttajasaatavien perinnän valvontaa ei ehdoteta erikseen järjestettäväksi. Luottolaitosten ja asianajajien valvonta on jo yleisellä tasolla järjestetty muualla

lainsäädännössä. Muiden perintää harjoittavien tahojen osalta on katsottu, että ehdotettu seuraamusjärjestelmä riittää lain noudattamisen tehosteeksi.

Lainvastaisesti menettelleeseen elinkeinonharjoittajaan voitaisiin ehdotuksen mukaan kohdistaa kieltopäätös ja uhkasakko. Pakkokeinot voitaisiin kohdistaa myös julkisyhteisöön, joka menettelee lainvastaisesti periesään kuluttajasaataviin rinnastettavia saataviaan. Ehdotetut pakkokeinoja koskevat säännökset ovat asiallisesti samansisältöiset kuin kuluttajansuojalaissa ja sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetussa laissa. Kiellon määräisi siten markkinatuomioistuimien ja eräissä tapauksissa myös kuluttaja-asiamies. Ehdotettuun lakiin sisältyisi myös rangaistussäännös, joka niin ikään vastaisi asialliselta sisällöltään samantyyppisiin tekoihin sovellettavia kuluttajansuojalain ja sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain rangaistussäännöksiä.

Ehdotetussa laissa on erityinen säännös perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavan vahingonkorvausvastuusta. Säännöksen mukaan perintätoiminnan harjoittaja olisi velvollinen korvaamaan vahingon, joka hänen lainvastaisesta tai virheellisestä menettelystään on aiheutunut sille, johon perintä on kohdistettu. Vahinkoa kärsineellä olisi siten vahingonkorvauslaissa (412/74) säädettyä laajempi oikeus saada korvausta taloudellisesta vahingosta. Ehdotettu sääntely vastaa vahingonkorvausoikeuden viimeaikaista kehitystä. Vahingonkorvaussäännöksiä, joiden nojalla taloudellisia vahinkoja korvataan myös sopimussuhteen ulkopuolella ilman vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:ssä edellytettyjä erityisiä perusteita, on muun muassa henkilörekisterilaissa, kuluttajansuojasta kiinteistönvälityksessä annetussa laissa (686/88) ja ympäristövahinkojen korvaamisesta annetussa laissa (737/94).

Ehdotuksessa ei ole muita erityissäännöksiä vahingon korvaamisesta. Korvausvastuu määräytyy muutoin joko vahingonkorvauslain tai vahingonkorvausta sopimussuhteesta koskevien yleisten oikeusperiaatteiden mukaisesti.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Trattojen julkisesta protestoinnista luopu-

minen merkitsee, ettei valtiolle enää kerry protesteista perittyjä maksuja. Julkisten protestien määrä on kuitenkin yksityisen protestin käyttöön oton jälkeen pienentynyt niin, että maksutulon menettämisen merkitys on valtiontalouden kannalta vähäinen. Ehdotuksella ei ole muutoin vaikutuksia julkistalouteen.

Perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittaville ehdotus saattaa aiheuttaa tarpeen kouluttaa henkilökuntaa ja muuttaa joitakin menettelytapoja. Toiminnassa käytettyjä asiakirjalomakkeita voidaan myös joutua uusimaan. Kustannukset jäänevät kuitenkin vähäisiksi.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Kuluttaja-asiamiehen ja markkinatuomioistuimen toimivallan laajentaminen perintäasioihin ei edellytä muutoksia näiden viranomaisten nykyiseen organisaatioon. Ehdotetun lain voidaan arvioida jo ennalta ehkäisevän hyvän perintätavan vastaista menettelyä. Viranomaiskäsittelyyn saatettavien perintäasioiden määrän voidaan olettaa jäävän niin vähäiseksi, ettei kuluttaja-asiamiehen tai markkinatuomioistuimen henkilökuntaa tarvitse esityksen toteuttamisen takia lisätä.

4. Asian valmistelu

Oikeusministeriö asetti tammikuun 10 päivänä 1994 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus hallituksen esitykseksi saatavien perintää koskevaksi lainsäädännöksi. Työryhmän tuli ottaa työssään huomioon eduskunnan oikeusasiamiehen erääseen kanteluun antamassaan vastauksessa (22.1.1993, Dnro 1532/5/91) esittämä trattojen protestointia koskeva kannanotto sekä kulutusluottolainsäädännön tarkistamistoimikunnan mietinnöissä (komiteamietintö 1993:7) tehdyt luoton perintää koskevat ehdotukset. Työryhmän mietintö valmistui tammikuussa 1995. Mietinnöstä pyydettiin lausunto 25 viranomaiselta ja yhteisöltä. Lausunnoista on oikeusministeriössä valmisteltu tiivistelmä. Valtaosa lausunnonantajista suhtautui ehdotuksen toteuttamiseen myönteisesti, eikä kukaan nimenomaisesti vastustanut uuden lain säätämistä.

Esityksen jatkovalmistelu on tehty oikeusministeriössä virkatyönä. Suuri osa lausunnoista tehdyistä huomautuksista on esitystä viimeisteltäessä otettu huomioon.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki saatavien perinnästä

1 §. *Soveltamisala.* Ehdotettua lakia sovelletaan 1 momentin mukaan eräänntyneen saatavan perintään. Perinnällä tarkoitetaan kaikkia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on saada velallinen tai muu maksuvelvollinen, esimerkiksi takaaja, vapaaehtoisesti suorittamaan maksettavaksi eräänntynyt velkojan saatava. Eräänntymätöntä saatavaa koskevan maksuvaatimuksen esittäminen tai laskun lähettäminen ei ole säännöksessä tarkoitettua perintää.

Esinevakuusoikeuksien käyttäminen ja saatavan kuittaaminen eivät ole laissa tarkoitettua perintää, koska kysymyksessä ei tällöin ole vapaaehtoisen maksun vaatiminen. Esinevakuusoikeuksia ovat muun muassa pantti-oikeus, omistuksenpidätysoikeus ja takaisinotto-oikeus. Lakia ei näin ollen sovelleta esimerkiksi tapauksissa, joissa velkoja saadakseen maksun saatavastaan myy pantin, ottaa osamaksulla myymänsä tavaran takaisin tai kuittaa saatavan vastasaatavallaan.

Laki ei myöskään yleensä tule sovellettavaksi konkurssissa. Konkurssisäännön (31/1868) 6 §:n d kohdassa tarkoitettujen maksuehdotukset ovat kuitenkin laissa tarkoitettua perintää. Konkurssihakemuksen jättämistä voidaan myös pitää lain soveltamisalaa kuuluvana perintänä, jos hakemuksen ilmeisenä tarkoituksena on velallisen painostaminen maksamaan velkojan saatava.

Laki koskee sekä velkojan itsensä suorittamaa perintää että velkojan toimeksiantoon perustuvaa perintätoimintaa. Toimeksisaajana voi olla perintää ammattimaisesti harjoitettava perimistöimistö, asianajaja tai pankki taikka muu henkilö tai yhteisö, jonka tehtäväksi perintä on annettu.

Ehdotettu laki on 2 momentin mukaan luonteeltaan toissijainen yleislaki. Sitä sovelletaan vain, mikäli muualla lainsäädännössä ei toisin säädetä. Erityislainsäädäntöä on voimassa lähinnä verojen ja muiden julkisoikeudellisten saatavien perimisestä. Keskeiset erityissäädökset on lueteltu yleisperustelujen

1.1. jaksossa. Ehdotetulla lailla ei ole tarkoitus puuttua myöskään kollektiivisen työoikeuden alaan kuuluviin kysymyksiin. Lain soveltamisalaa eivät siten kuulu esimerkiksi tapaukset, joissa ammattijärjestö käyttää tai uhkaa käyttää työtaistelutoimenpiteitä palkkasaatavien perimiseksi.

Lain soveltamisalaa ei muutoin ole rajoitettu sen mukaan, minkälaista saatavaa perintä koskee tai kuka on velkojana tai velallisena. Laki koskee sekä luonnollisten henkilöiden että yksityisten ja julkisten oikeushenkilöiden saatavien perintää saatavan syntyperusteesta riippumatta.

Laki ei koske saatavan velkomista kanteella tuomioistuimessa. Tällöin tulevat sovellettaviksi oikeudenkäyntimenettelyä koskevat oikeudenkäymiskaaren säännökset. Ehdotetun lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät kuitenkin vain ne velkojan toimenpiteet, jotka liittyvät velkomisoikeudenkäyntiin. Jos oikeudenkäynnin rinnalla jatketaan myös velan vapaaehtoista perintää, on sen osalta edelleen noudatettava ehdotetun lain säännöksiä.

Lain 6 §:n mukaan perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittava ei kuitenkaan saisi yleensä vaatia kuluttajasaatavasta maksua tuomioistuimessa ennen kuin hän on lähettänyt velalliselle 5 §:ssä säädetyn kirjallisen maksuvaatimuksen. Kuluttajasaatava ja siihen rinnastettavat saatavat on määritelty 3 §:ssä. Muutoin velkojan oikeutta käyttää oikeudellisia keinoja saatavansa perimiseksi tai turvaamiseksi ei ole rajoitettu, vaan hän voi suoraan nostaa velkomiskanteen tai hakea velallisen omaisuuden panemista takavarikkoon.

Laki ei 3 momentin mukaan koske täytäntöönpanoviranomaisen toimintaa. Täytäntöönpanoviranomainen voi periä saatavan ulosottoimin täytäntöönpanokelpoisen tuomion perusteella tai, milloin siihen lain tai asetuksen mukaan on oikeus, myös ilman tuomiota tai päätöstä. Tällöin sovelletaan ulosottolakia sekä verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin annettua lakia. Velallisen suoritettavaksi tulevat maksut määräytyvät ulosottomaksuista annetun lain nojalla.

Jos ulosottokelpoista saatavaa perii muu

kuin täytäntöönpanoviranomainen, on noudatettava ehdotetun lain säännöksiä, jollei lain toissijaisuudesta muuta johdu.

2 §. *Pakottavuus.* Ehdotettu laki on pykälän mukaan velallisen hyväksi pakottava. Pakottavuus merkitsee, ettei lain säännöksistä voida poiketa velallisen vahingoksi, vaikka velallinen siihen nimenomaisesti suostuisi. Velkojan ja velallisen välinen velallisen oikeusasemaa heikentävä sopimusehto olisi mitätön. Estettä ei sen sijaan ole sille, että velallinen asetetaan parempaan asemaan kuin laissa säädetään.

3 §. *Kuluttajasaatava.* Kuluttajasaatavalla tarkoitetaan pykälän 1 momentissa sellaista elinkeinonharjoittajan saatavaa, joka perustuu kulutushyödykkeen luovuttamiseen tai luoton myöntämiseen kuluttajalle. Elinkeinonharjoittajalla, kuluttajalla ja kulutushyödykkeellä tarkoitetaan pykälässä samaa kuin kuluttajansuojalaissa. Luotto on pykälässä mainittu tärkeytensä ja selvyuden vuoksi erikseen, vaikka elinkeinonharjoittajien kuluttajille myöntämät luotot kuuluvat kuluttajansuojalaissa määritellyn kulutushyödykkeen käsitteen piiriin.

Jos kuluttajasaatavasta on vastuussa muukin kuin hyödykkeen alunperin hankkinut kuluttaja, pidetään saatavaa tällöinkin kuluttajasaatavana, jos maksuvelvollinen on kuluttajaan rinnastettavassa asemassa. Kuluttajasaatavia koskevia lain säännöksiä on näin ollen noudatettava esimerkiksi silloin, kun maksua vaaditaan takaajana olevalta yksityishenkilöltä.

Yksinomaan kuluttajasaataviin sovellettavat säännökset koskevat kirjallisen maksuvaatimuksen toimittamista (5 §), maksun vaatimista tuomioistuimessa (6 §), tratan käyttökieltoa (7 §:n 2 momentti) ja lain noudattamisen valvontaa (12 §). Kuluttajasaatavista on säännöksiä lisäksi perintäkuluja koskevassa 10 §:ssä sekä pakkokeinoja koskevissa 13 ja 14 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan kuluttajasaatavia koskevia erityissäännöksiä on soveltuvin osin noudatettava myös silloin, kun yksityishenkilöltä peritään julkisoikeudellisen oikeushenkilön saatavaa tai julkisen tehtävän hoitamiseen liittyvää saatavaa. Tällaiset saatavat ovat usein suoraan ulosottokelpoisia. Koska ehdotettu laki ei koske täytäntöönpanoviranomaisen toimintaa, tulevat momentissa mainitut säännökset sovellettaviksi vain, jos ulosottoperintään ei ryhdytä, vaan velkoja perii saatavaa itse tai antaa muulle henki-

lölle perintätoimeksiannon. Lain 9 §:ssä on eräiden suoraan ulosottokelpoisten julkisoikeudellisten saatavien perintätoimeksiantoja koskevia rajoituksia.

Julkisoikeudellisia oikeushenkilöitä ovat muun muassa julkisyhteisöt, kuten valtio, kunnat ja seurakunnat, julkisoikeudelliset yhdistykset, säätiöt ja rahastot sekä itsenäiset valtion laitokset. Momentin soveltamisen kannalta ei ole merkitystä, onko kysymyksessä julkisoikeudellinen maksu vai oikeushenkilön yksityisoikeudellinen saatava.

Jos julkisen tehtävän hoitaminen on uskotu jollekin muulle kuin julkisoikeudelliselle oikeushenkilölle, on tällaisen tehtävän hoitamisessa syntyneeseen saatavaan vastaavasti sovellettava momentissa mainittuja säännöksiä. Kysymyksessä voi olla esimerkiksi kunnan yhtiömuodossa järjestämään sosiaalipalveluun liittyvän maksun perintä. Julkinen tehtävä olisi käsitettävä laajasti tarkoitamaan paitsi luonteeltaan julkisoikeudellisia tehtäviä myös lainsäädännössä jollekin yhteisölle määrättyjä sellaisia yleisiä tehtäviä, joihin sisältyy yksityishenkilöiden taloudellisten velvoitteiden järjestämistä. Esimerkiksi ojitusyhtiön olisi soveltuvin osin noudatettava momentissa mainittuja säännöksiä, kun se perii vesilain (264/61) 6 luvun 19—21, 29 ja 30 §:n mukaan ojitusosakkaiden maksettavaksi määrättäviä maksuja.

4 §. *Hyvä perintätapa.* Pykälän 1 momentti sisältää perintämenettelyä koskevan yleislausekkeen, jonka mukaan perinnässä ei saa käyttää hyvän perintätavan vastaista tai muutoin velallisen kannalta sopimatonta menettelyä. Säännös on tarkoitettu kattamaan kaikki sopimattoman painostuksen muodot ja epäasianmukaiset menettelytavat. Perinnän on aina oltava asiallista, tahdikasta ja velallisen yksityisyyttä kunnioittavaa. Velallista loukkaavia tai häpäiseviä ilmaisuja ei saa käyttää.

Hyvälle perintätavalle voidaan ammattimaisessa perintätoiminnassa asettaa erityisvaatimuksia. Perintää ammattimaisesti harjoittavan on otettava toiminnassaan huomioon myös velallisen oikeudet. Tältä osin voidaan hyvän perintätavan täsmentämisessä käyttää tulkinta-apuna myös Suomen Perimistöimistojen Liiton, oikeusministeriön ja kuluttaja-asiamiehen yhteistyönä laadittuja hyvää perintätapaa kuluttajaperinnässä koskevia ohjeita. Ohjeiden mukaan perimistöimiston tulee ottaa vain oikeudellisesti perusteltuja saatavia perittäviksi. Hyvään perintä-

tapaan on näin ollen katsottava kuuluvan, ettei lainvastaisia tai selvästi perusteettomia saatavia oteta perittäviksi. Jos kuluttajasaatavalle esimerkiksi peritään korkolaissa (633/82) säädettyä korkeampaa viivästyskorkea, tulisi toimeksisaajan torjua tehtävä tältä osin. Perintää ei myöskään tule jatkaa, jos velallinen on esittänyt todennäköisiä syitä saatavan aiheettomuudelle. Osoituksena asian riitaisuudesta voidaan pitää yleensä esimerkiksi sitä, että saatavan perusteeseen tai määrään vaikuttava asia on vireillä tuomioistuimessa tai kuluttajavalituslautakunnassa. Jos saatava velallisen esittämien väitteiden johdosta vaikuttaa epäselvältä ja riitaiselta, toimeksisaajan tulisi ottaa yhteys velkojaan sen selvittämiseksi, onko vapaaehtoisen perinnän jatkamiselle perustetta vai onko asia syytä viedä tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Hyvään perintätapaan ei kuitenkaan voida katsoa kuuluvan, että perintätointimeksiannon saajalla olisi yleinen velvollisuus ryhtyä selvittämään saatavan oikeellisuutta.

Hyvää perintätapaa kuluttajaperinnässä koskevien ohjeiden mukaan velalliselle olisi varattava kohtuullinen vähintään kymmenen päivän aika maksun suorittamista tai huomautusten esittämistä varten. Liikesuhteissa perinnän nopeus ja tehokkuus voi velkojalle olla ensiarvoisen tärkeää. Näissä tapauksissa perintää ei yleensä voida pitää hyvän tavan vastaisena yksin sillä perusteella, että saatava vaaditaan heti suoritettavaksi.

Hyvään perintätapaan kuuluu myös se, että maksuvaatimus on sekä perusteeltaan että määriltään yksilöity ja että maksuohjeet ovat selkeät. Lain 5 §:ssä säädetään maksuvaatimuksessa mainittavista tiedoista silloin, kun perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittava perii kuluttajasaatavaa.

Hyvän perintätavan vastaisena voidaan ammattimaisessa perintätoiminnassa pitää sitä, että toiminnan harjoittaja luovuttaa siviillisen käytettäväksi nimellään tai toiminnimellään varustettuja maksuvaatimus-, lasku- tai kirjelomakkeita taikka muita perintää varten laadittuja painotuotteita. Tällainen toiminta antaa velalliselle harhaanjohtavan kuvan siitä, kenen hoidettavana perintäasia tosiasiaassa on. Hyvän perintätavan vastaista ei sen sijaan ole velkojan ja perintätointimeksiannon saajan yhteistyö esimerkiksi siten, että velkoja huolehtii omien asiakasrekistereidensä avulla perintäkirjeiden lähettämisestä.

Pykälän 2 momentin tarkoituksena on ni-

menomaisesti luetella sellaisia menettelytapoja, jotka ovat tyypillisesti hyvän perintätavan vastaisia.

Momentin 1 kohdan mukaan perinnässä ei saa antaa vääriä tai harhaanjohtavia tietoja maksun laiminlyönnin seuraamuksista. Ehdotetun lain mukaan velkojalla tai perintätointimeksiannon saajalla ei ole velvollisuutta selvittää velalliselle maksun laiminlyönnin seuraamuksia taikka muita velallisen oikeusasemaan yleisesti vaikuttavia seikkoja. Käytännössä on kuitenkin tavallista ilmoittaa velalliselle esimerkiksi oikeudelliseen perintään ryhtymisestä tai laiminlyönnin vaikutuksesta velallisen luottotietoihin. Tämän voidaan katsoa kuuluvan perinnässä käytettävään hyväksyttävään painostuskeinoihin. Jos tietoja seuraamuksista annetaan, niiden on oltava oikeita. Säännöksen vastaista on esimerkiksi uhata velallista maksuhäiriömerkinnällä, jos merkinnän tekemiseen ei ole perusteita. Vaikka yksittäiset tiedot olisivat sinänsä oikeita, menettely voi silti olla säännöksen vastaista, jos tiedot ovat harhaanjohtavalla tavalla puutteellisia.

Perinnässä ei saa momentin 2 kohdan mukaan aiheuttaa velalliselle tarpeettomia kustannuksia tai tarpeetonta haittaa. Perinnästä syntyvät kulut peritään normaalisti velalliselta. Hyvä perintätapa edellyttää, että velkoja tai perintätointimeksiannon saaja pidättäytyy toimenpiteistä, jotka perusteettomasti lisäävät velallisen korvausvastuuta. Tarpeettomia kustannuksia voi aiheutua esimerkiksi siitä, että maksuvaatimuksen tiedoksiantamiseen käytetään asiameistä tai haastemiestä, vaikka vaatimus voitaisiin lähettää postitse. Asiamehien tai haastemiehen käyttämistä ei kuitenkaan voida sinänsä pitää hyvän perintätavan vastaisena. Jos maksumuistutusten kulut on tarkoitus laskuttaa velalliselta, voidaan säännöksen vastaisena pitää myös sitä, että velalliselle lähetetään muistutuksia jatkuvasti, lyhyin väliajoin. Tarpeettoman haitan aiheuttamiseksi voidaan katsoa esimerkiksi perintäkäynti tai puhelinperintä häiritsevänä ajankohtana, kuten juhlapyhänä, myöhään illalla tai kohtuuttoman varhain aamulla.

Momentin 3 kohdan mukaan perinnässä ei saa vaarantaa velallisen yksityisyyden suojaa. Säännöksen vastaisena voidaan pitää esimerkiksi sitä, että maksuhäiriöistä ilmoitetaan tai uhataan ilmoittaa ulkopuoliselle, kuten velallisen työnantajalle, omaisille tai muille velallisen lähipiiriin kuuluville henkilöille. Yksityisyyttä loukkaavaa voi olla

myös perintä huomiota herättävällä tavalla esimerkiksi käyttämällä kirjekuria, joihin on näkyvästi painettu kirjeen sisältävän maksuistutuksen. Ammattimaisessa perintätoiminnassa on lisäksi otettava huomioon henkilörekisterilain 40 §:n säännökset tietosuojasta postilähetyksissä. Mainitun pykälän mukaan rekisterinpitäjä ei muun muassa saa näkyvästi käyttää postilähetyksissä vastaanottajan henkilökohtaisia oloja koskevia tietoja.

Hyvän perintätavan vastainen menettely voi johtaa 10 §:n 2 momentin ja 13—15 §:n mukaisiin seuraamuksiin. Väärien tai harhaanjohtavien tietojen antaminen maksulainlyönnin seuraamuksista voi johtaa myös rangaistukseen 16 §:n nojalla.

5 §. *Maksuvaatimus kuluttajasaatavan perinnässä.* Pykälässä säädetään perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavan tiedonantovelvollisuudesta kuluttajasaatavien perinnässä. Pykälä liittyy hyvän perintätavan noudattamiseen, ja sen tarkoituksena on varmistaa, että kuluttajavelallinen saa perinnän yhteydessä riittävästi tietoja saatavan oikeellisuuden selvittämiseksi ja oman oikeusasemansa arvioimiseksi.

Pykälä koskee vain ammattimaista perintätoimeksiantojen hoitamista. Perintätoimintaa voidaan pitää ammattimaisena, jos toiminta ei ole luonteeltaan satunnaista ja siihen liittyy tarkoitus hankkia tuloa tai muuta taloudellista hyötyä. Käytännössä ammattimaista perintätoimintaa harjoittavat perimistöimistöjen ohella lähinnä pankit, asianajotoimistot ja lakiasiaintoimistot.

Pykälää ei sovelleta velkojan periessä omia saataviaan, vaikka velkojan perintätoiminta olisikin jatkuvaa.

Perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavan on pykälän 1 momentin mukaan annettava tai lähetettävä velalliselle kirjallinen maksuvaatimus, jossa on mainittava momentissa luetellut vähimmäistiedot. Velvollisuuden laiminlyönti voi johtaa lakiehdotuksen 10 §:n 2 momentin ja 13—15 §:n mukaisiin seuraamuksiin.

Maksuvaatimus voidaan lähettää velallisen viimeksi ilmoittamaan osoitteeseen. Velkojalla tai toimeksisaajalla ei ole velvollisuutta ryhtyä oma-aloitteisesti selvittämään mahdollisia osoitteen muutoksia.

Maksuvaatimuksessa on momentin 1 kohdan mukaan mainittava velkojan nimi ja osoite. Toimeksisaaja yhteystietoineen on käytännössä myös ilmoitettava momentin 5

ja 6 kohdan mukaisten vaatimusten täyttämiseksi.

Momentin 2 kohdan mukaan maksuvaatimuksessa on mainittava saatavan peruste. Peruste on mainittava yksilöimällä se velkasuhde, muu velvoite tai sopimus, josta saatava on syntynyt.

Momentin 3 kohdan mukaan saatavan pääoman sekä velalliselta lisäksi vaadittavien korkojen, viivästyskorkojen ja perintäkulujen määrät on mainittava eriteltyinä. Korkojen osalta voidaan mainita myös niiden laskentaperusteet, mutta tällainen selvitys ei maksuvaatimuksessa ole välttämätön. Jos laskentaperusteita ei mainita, velallisella on pykälän 2 momentin mukaan halutessaan oikeus saada korkoselvitys jälkikäteen.

Momentin 4 kohdan mukaan on mainittava myös edellä 3 kohdassa tarkoitettujen erien yhteismäärä, jonka maksamista velalliselta vaaditaan.

Velalliselle on 5 kohdan mukaan annettava asianmukaiset maksuohjeet mainitsemalla maksun saaja, maksutapa, maksuosoite ja ajankohta, jolloin saatava on viimeistään maksettava.

Momentin 6 kohdan mukaan velalliselle on ilmoitettava, että hän voi, jos katsoo saatavan määrältään tai perusteeltaan aiheettomaksi, esittää tätä koskevat huomautuksensa. Lisäksi on kerrottava, kenelle ja missä ajassa huomautukset on esitettävä.

Jos maksuvaatimuksessa ei ole mainittu korkojen laskentaperusteita, velallisella on pykälän 2 momentin mukaan aina oikeus saada ne pyynnöstään tietoonsa. Tästä velallisen oikeudesta on ilmoitettava maksuvaatimuksessa. Korvoja koskevassa selvityksessä on mainittava korkoprosentti, korkoaika ja se pääoman määrä, jolle korkoa tai viivästyskorkoa on kertynyt.

6 §. *Kuluttajasaatavan velkominen tuomioistuimessa.* Maksun laiminlyönti saattaa johtua laskun katoamisesta tai viivästymisestä postissa, velallisen tilapäisestä poissaolosta, inhimillisestä unohtamisesta tai muusta vastaavasta seikasta. Koska oikeudenkäynnistä aiheutuu hankaluutta ja kustannuksia, on ammattimaisessa perintätoiminnassa kohtuullista muistuttaa velallista yksilöidyllä maksuvaatimuksella vähintään kerran ennen kuin asia viedään tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Pykälän mukaan kuluttajasaatavasta ei saa vaatia maksua tuomioistuimessa ennen kuin 5 §:ssa tarkoitettu kirjallinen maksuvaatimus

on annettu tai lähetetty. Lisäksi edellytetään, että maksuvaatimuksessa 5 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdan nojalla mainittavat saatavan maksamista ja huomautusten esittämistä koskevat määräajat ovat päättyneet. Koska pykälä liittyy 5 §:ssä säädettyyn velvollisuuteen, myös tämä pykälä koskee vain ammatimaista perintätoimintaa.

Säännöksen rikkominen saattaa johtaa 13—15 §:n mukaisiin seuraamuksiin. Maksuvaatimuksen antamatta jättäminen ei sen sijaan estä asian vireillepanoa tuomioistuimessa, eikä laiminlyönnillä ole muutoinkaan vaikutusta tuomioistuinkäsittelyyn. Tuomioistuimen ei tarvitse selvittää, onko maksuvaatimus annettu, eikä kannetta sen antamatta jättämisen takia voida jättää tutkimatta. Maksuvaatimuksen esittäminen ei ole tarpeen oikeudenkäynnin myöhemmissä vaiheissakaan, koska velallinen on saanut samat tiedot jo haastehakemuksessa.

Velvollisuus toimittaa maksuvaatimus ennen oikeudenkäyntiä ei pykälän mukaan ole poikkeukseton. Vaikka maksuvaatimusta ei ole toimitettu tai siinä mainitut määräajat eivät ole umpeutuneet, saa maksua vaatia tuomioistuimessa, jos tuomioistuinkäsittelyn siirtyminen saattaa aiheuttaa velkojalle oikeudenmenetyksen tai jos käsittelyn aloittamiseen viivytyksettä on muu painava syy. Jos saatava esimerkiksi uhkaa vanhentua, voidaan oikeudenkäyntiin ryhtyä ilman ennakolta toimitettavaa maksuvaatimusta. Samoin voi olla tarpeen ryhtyä viivytyksettä oikeudellisiin toimenpiteisiin saatavan velkomiseksi takaajalta omavelkaisen takauksen lyhyen vanhentumisajan takia. Muu painava syy voi esimerkiksi olla se, että velallinen ilmeisen selvästi yrittää vältellä saatavan maksamista.

7 §. *Tratan käyttö.* Pykälän 1 momentin mukaan tratan maksamisesta kieltäytymistä ei saa selvittää julkisella toimituksella (tratan maksamatta jättämisen vuoksi otetulla protestilla). Momentissa tarkoitetaan vallinneen käytännön mukaista vekselilain 44 §:n analogiseen soveltamiseen perustuvaa julkisen notaarin toimittamaa protestia. Säännöksessä on tämän takia käytetty viranomaisprotestista samankaltaista ilmaisua kuin vekselilain 44 §:ssä.

Liikesuhteissa voidaan maksuvaatimusta nimittää edelleen tratakksi ja käyttää sitä perintäkeinona. Estettä ei myöskään ole sille, että tratan maksamisen laiminlyönti todetaan muilla kuin viranomaisen toimenpiteillä ja

että tällainen yksityinen protesti julkistetaan.

Pykälän 2 momentissa kielletään kuluttajasaatavan periminen trattaa käyttäen. Kielto on laajempi kuin kuluttajansuojalain 7 luvun 18 §:ssä, joka koskee vain kulutusluottoja. Kulutusluottojen ohella trattaa ei momentin mukaan saa käyttää muidenkaan 3 §:ssä tarkoitettujen kuluttajasaatavien perimiseksi. Säännöksellä vahvistetaan vallitseva käytäntö. Kiellon rikkomisesta seuraisi, kuten nykyisen kuluttajansuojalain 7 luvun 18 §:n rikkomisesta, rikoslain 30 luvun 3 §:ssä säädetty rangaistus.

Momenttiin liittyen esityksessä ehdotetaan kuluttajansuojalain 7 luvun 18 § kumottavaksi tarpeettomana.

8 §. *Velallisen maksusuoja.* Pykälän 1 momentissa säädetään velallisen oikeuksista silloin, kun velkoja on antanut jollekin muulle (toimeksisaaja) tehtäväksi periä saatava. Jos velallinen maksaa saatavan toimeksisaajalle, maksu on momentin mukaan pätevä velkojaa kohtaan. Velallisella on oikeus luottaa siihen, että perintätoimeksiantoon liittyy toimeksisaajan valtuuttaminen vastaanottamaan velkojalle kuuluva suoritus.

Jos velallinen ja toimeksisaaja sopivat keskenään saatavan maksuajasta, maksutavasta tai muusta maksujärjestelystä, on tällainen sopimus momentin toisen virkkeen mukaan myös velkojaa sitova. Velallisella on siten oikeus luottaa myös siihen, että toimeksisaaja tehdessään tällaisia toimeksiantoon läheisesti liittyviä sopimuksia toimii toimivaltansa rajoissa. Velallisen ja toimeksisaajan välinen sopimus voi koskea esimerkiksi maksunlykkäyksen myöntämistä tai saatavan maksamista erissä tietyn maksusuunnitelman mukaisesti. Sopimus voi koskea myös kuittaamista tai esimerkiksi sitä, että saatava maksetaan luovuttamalla arvopapereita tai muuta omaisuutta.

Velallinen saa pykälän 2 momentin mukaan maksusuoja vain, jos hän on toiminut vilpittömässä mielessä. Jos velallinen tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää, ettei toimeksisaaja ollut oikeutettu vastaanottamaan maksua tai että toimeksisaaja ylitti toimivaltansa, velallinen ei voi vedota 1 momentin säännöksiin. Velallinen ei näin ollen saa maksusuoja, jos hän esimerkiksi tiesi, että toimeksianto oli peruutettu tai että toimeksisaaja toimi vastoin velkojan antamia ohjeita.

9 §. *Perintätoimeksiantoja koskevat rajoitukset.* Pykälässä rajoitetaan eräiden suoraan

ulosottokelpoisten julkisoikeudellisten saatavien antamista ulkopuolisten perittäväksi. Pykälän mukaan toimeksisaajan perittäväksi ei saa antaa suoraan ulosottokelpoisia valtion saatavia eikä lainvastaisen menettelyn vuoksi määrättyjä julkisoikeudellisia maksuseurauksia.

Pykälässä tarkoitettuja valtion saatavia ovat muun muassa tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa (701/93) tarkoitettu käsittelymaksu ja toimituskirjamaksut sekä valtion maksuperustelaissa (150/92) tarkoitettu julkisoikeudellisista suoritteista perittävät maksut. Julkisoikeudellisella suoritteella tarkoitetaan valtion maksuperustelaissa sellaista valtion viranomaisen suoritetta, jonka kysyntä perustuu lakiin tai asetukseen ja jonka tuottamiseen viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus. Julkisoikeudellisia suoritteita ovat muun muassa patentti, ajokortti, passi, henkilökortti, liikennelupa, ajoneuvon rekisteröinti ja lainhuuto.

Valtion liikelaitosten ja itsenäisten laitosten saatavat eivät ole pykälässä tarkoitettuja valtion saatavia.

Lainvastaisesta menettelystä määrättyjä julkisoikeudellisia maksuseurauksia ovat esimerkiksi pysäköintivirhemaksut ja joukkoliikenteen tarkastusmaksut.

Ehdotetun lain toissijaisuuden takia pykälässä ei ole ollut tarpeen mainita sellaisia saatavia, jotka on perittävä erityislaissa säädettyssä järjestyksessä ja joita ei tämän takia voida antaa toimeksisaajien perittäviksi. Valtionveron, kunnallisveron, kirkollisveron sekä muiden veronkantolain 1 §:ssä lueteltujen suoritusperintä toimitetaan niin kuin veronkantolaissa säädetään. Sakot, rikesakot, menetetyksi tuomitut rahamäärät sekä eräät korvaussaatavat on perittävä ulosottoihin sakkorangaistuksen täytäntöönpanosta annetussa laissa (318/63) säädettyssä järjestyksessä. Eräänntyneet elatusapuerät peritään lapsen elatuksen turvaamisesta annetun lain (122/77) mukaisesti ulosottoihin.

Muut kuin pykälässä tarkoitettu saatavat saadaan antaa ulkopuolisen perittäväksi, vaikka ne voitaisiin periä myös suoraan ulosottoihin. Tällaisia saatavia ovat muun muassa yksityisoikeudellisiin sopimuksiin perustuvat saatavat, kuten eräät vakuutusmaksut, jotka on säädetty suoraan ulosottokelpoiksi. Perittäväksi voidaan antaa myös kunnallisista palveluista, kuten terveyden-

huolto-, sairaanhoito-, päivähoito-, koulutus- ja oikeusapupalveluista suoritettavat maksut. Myös kunnan viranomaisten suoritteista, esimerkiksi tarkastuksista, valvonnasta ja luvista suoritettavat maksut samoin kuin valtion viranomaisten muista kuin julkisoikeudellisista suoritteista suoritettavat maksut saadaan siirtää toimeksisaajan perittäviksi.

Lain 10 §:n 3 momentissa säädetään perintäkulujen enimmäismäärästä silloin, kun toimeksisaajan perittäväksi on annettu suoraan ulosottokelpoinen kuluttajasaatava.

10 §. *Perintäkulut.* Pykälässä säädetään velallisen velvollisuudesta korvata perinnästä velkojalle syntyvät kulut. Lain toissijaisuuden takia pykälän säännökset eivät tule sovellettaviksi silloin, kun perintäkulujen korvausvastuusta on muualla säädetty toisin. Esimerkiksi verojen kanto ja perintä on verovelvolliselle maksutonta. Maksuttomuus perustuu valtiovaraministeriön valtion maksuperustelain nojalla antamaan päätökseen verohallinnon maksullisista suoritteista (383/94).

Velallisen on pykälän 1 momentin mukaan korvattava velkojalle perinnästä syntyvät kohtuulliset kulut. Korvausvastuu on velallisenä siitä riippumatta, periikö velkoja itse saatavaa vai onko hän antanut perinnän jonkun muun tehtäväksi.

Perintätöimeksiannoissa on tavallista, että toimeksisaaja laskuttaa myös omat kulunsa ja palkkionsa perinnän yhteydessä suoraan velalliselta. Pykälässä tarkoitettu korvausvelvollisuus koskee myös tällaisia kuluja. Velallinen ei vapaudu toimeksisaajan kulujen ja palkkion korvaamisesta esimerkiksi maksamalla saatavan toimeksisaajan sijasta suoraan velkojalle.

Perintäkulujen kohtuullisuutta arvioitaessa on momentin mukaan otettava huomioon saatavan suuruus, suoritettu työmäärä, perintätehtävän tarkoituksenmukainen suoritustapa sekä muut seikat. Kysymys on siten kokonaisarviointista, jossa kaikki asiaan vaikuttavat seikat on otettava huomioon.

Saatavan suuruuden huomioon ottaminen ei merkitse sitä, että perintäkulut olisi määrättävä kaavamaisena osuutena saatavasta. Saatavan suuruus ei voi olla arvioinnissa keskeinen peruste etenkin silloin, kun velallisen oma toiminta, esimerkiksi selvästi perusteeton saatavan riitauttaminen, on lisännyt kuluja.

Perintätehtävän tarkoituksenmukaisen suoritustavan huomioon ottaminen liittyy osal-

taan hyvän perintätavan noudattamisvelvollisuuteen. Lain 4 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan perinnässä ei saa aiheuttaa velalliselle tarpeettomia kuluja. Säännöksen perusteluissa on esimerkkinä tarpeettomien kulujen aiheuttamisesta mainittu muun muassa jatkuvasti, lyhyin väliajoin lähetettävät maksuistutukset, jos niiden kulut on tarkoitus periä velalliselta.

Pykälässä ei ole nimenomaisia säännöksiä oikeusseuraamuksista silloin, kun vaaditut kulut eivät ole kohtuulliset. Yksittäisissä velkasuhteissa normaali seuraamus on kulujen sovittelu. Jos kysymyksessä on kuluttajasaatavan perintä, velallinen voi saattaa kohtuullistamisvaatimuksensa myös kuluttajavalituslautakunnan käsiteltäväksi. Lain 4 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettuisia tapauksissa on tarvittaessa käytettävissä 12—14 §:n mukainen valvonta- ja seuraamusjärjestelmä.

Pykälän 2 momentin mukaan velallinen ei kuitenkaan ole velvollinen korvaamaan perintäkuluja, jos velkoja tai toimeksisaaja on menetellyt hyvän perintätavan vastaisesti. Hyvää perintätapaa käsitellään lähemmin 4 §:n perusteluissa. Lain 5 §:n mukainen tiedonantovelvollisuus kuluttajasaatavien perinnässä on osa hyvää perintätapaa. Tämän vuoksi kuluttajavelallinen ei myöskään ole velvollinen korvaamaan perintäkuluja, jos perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittava ei ole antanut tai lähettänyt maksuvaatimusta tai jos vaatimus ei sisällä 5 §:ssä lueteltuja tietoja.

Jos velkojan tai toimeksisaajan menettelyn moitittavuutta taikka maksuvaatimukseen liittyvää laiminlyöntiä voidaan pitää vähäisenä, velallisella ei kuitenkaan ole oikeutta jättää perintäkuluja maksamatta. Esimerkiksi puhelinperintää häiritsevä ajankohtana voidaan pitää moitittavuudeltaan vähäisenä, jos se ei ole toistuvaa. Maksuvaatimuksen tiedoissa olevaa puutetta voidaan pitää vähäisenä, jos sillä ei ole merkitystä saatavan oikeellisuuden tai velallisen oikeusaseman arvioimisessa. Tällaisia ovat esimerkiksi kokonaisuuden kannalta epäolennaiset puutteet saatavan eri osien erittelyssä. Velkojan osoitetiedoissa olevia puutteita voidaan myös pitää vähäisinä, jos velallisen on maksuvaatimuksen mukaan maksettava saatava ja esitettävä huomautuksensa perintätoimeksiannon saajalle.

Pykälän 3 momentissa säädetään perintäkulujen enimmäismäärästä silloin, kun toimeksisaaja perii sellaista 3 §:ssä tarkoitettua

kuluttajasaatavaa tai siihen rinnastettavaa saatavaa, joka voidaan periä suoraan ulosottoihin. Velalliselta saa momentin mukaan vaatia perintäkuluina enintään 70 markkaa perintäkerralta. Tarkoituksena ei ole, että mainittu enimmäismäärä saataisiin aina periä, vaan myös näissä tapauksissa on otettava huomioon perintäkulujen kohtuullisuutta koskevat 1 momentin vaatimukset. Jos toimeksisaaja laadittuaan ja toimitettuaan velalliselle ensin yksilöidyn maksuvaatimuksen, myöhemmin vain lähettää sitä koskevan maksuistutuksen eivät jälkimmäisen perintäkerran kulut vähäisemmän työmäärän takia voi olla yhtä korkeat kuin ensimmäisellä perintäkerralla.

Momentissa tarkoitettut perintäkulut voidaan periä suoraan ulosottoihin. Toimeksisaajan ei näin ollen tarvitse erikseen hakea ulosottoon oikeuttavaa täytäntöönpanoperustetta perintäkululle.

Momentin säännöstä sovelletaan vain, jos saatavaa perii toimeksisaaja velkojan lukuun. Jos velkoja itse perii suoraan ulosottokelpoista saatavaa, hän voi periä siitä aiheutuneet kohtuulliset kulunsa pykälän 1 momentin nojalla. Tällaiset perintäkulut eivät ole suoraan ulosottokelpoisia.

11 §. *Asiakasvarat.* Pykälässä asetetaan toimeksisaajalle velvollisuus pitää velkojan lukuun perityt varat erillisinä toimeksisaajan omista varoista ja tallettaa varat pankkitilille tai säilyttää ne muulla luotettavalla tavalla.

Varojen erillisuus on tärkeä muun muassa toimeksiantajan suojaamiseksi toimeksisaajan velkojia vastaan. Jos varoja ei asianmukaisesti säilytetä erillisinä, on olemassa riski, että ne ulosmitataan toimeksisaajan velasta tai että niiden katsotaan kuuluvan toimeksisaajan konkurssipesään.

Pykälässä säädetyn velvollisuuden laiminlyönti voi johtaa rangaistukseen 16 §:n nojalla.

Ehdotettuun lakiin ei ole katsottu tarpeelliseksi ottaa erillisiä säännöksiä varojen tilittämisestä velkojalle, koska tilitysmenettelystä sovitaan tavallisesti toimeksiannon yhteydessä. Jollei tilityksestä ole erikseen sovittu, on varat toimeksisaajalle kuuluvan yleisen huolellisuusveloitteen mukaisesti tilittävä toimeksiantajalle viivytyksettä tehtävän tultua suoritetuksi.

12 §. *Valvonta.* Kuluttajasaatavien perinnan lainmukaisuuden valvonta on pykälän mukaan kuluttaja-asiamiehen tehtävänä. Kuluttaja-asiamiehestä annetussa laissa (40/78)

on tarkemmat säännökset kuluttaja-asiamiehen toimivallasta ja tehtävien hoitamisessa noudatettavista menettelytavoista markkinoinnin ja sopimusehtojen valvonnassa. Samoja säännöksiä on pykälän viittaussäännöksen mukaan soveltuvin osin noudatettava myös perinnän valvonnassa. Kuluttaja-asiamiehestä annetun lain 6 §:n mukaan kuluttaja-asiamiehen on pyrittävä saamaan elinkeinonharjoittaja vapaaehtoisesti luopumaan lainvastaisesta toimenpiteestä. Tarvittaessa hänen on ryhdyttävä asian edellyttämiin pakko toimiin tai saatettava asia tuomioistuimen käsiteltäväksi.

13 §. *Pakkokeinot.* Pykälän 1 momentti koskee kuluttajasaatavien perinnässä käytettyjen lainvastaisten menettelytapojen kieltämistä. Säännös on asiallisesti samansisältöinen kuin kuluttajansuojalain 2 luvun 7 §:n 1 momentti. Elinkeinonharjoittajaa voidaan momentin mukaan kieltää jatkamasta tai uudistamasta 4 §:ssä tarkoitetun hyvän perintätavan vastaista menettelyä. Kielto voidaan ulottaa koskemaan myös kiellettyyn menettelytapaan rinnastettavan toimenpiteen käyttämistä vastaisuudessa. Kielto voi koskea myös hyvää perintätapaa täsmentävän 5 tai 6 §:n vastaista menettelyä. Jos esimerkiksi perimistöimiston käyttämä maksuvaatimuslomake ei tietosisällöltään vastaa 5 §:ssä asetettuja vaatimuksia, voidaan tällaisten lomakkeiden käyttäminen kuluttajasaatavien perinnässä kieltää.

Kielto voidaan vastaavasti kohdistaa lainvastaisesti menettelyeseen julkisyhteisöön silloin, kun kysymyksessä on 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun saatavan perintä.

Momentin mukaan kieltoa on pääsääntöisesti tehostettava uhkasakolla. Jos elinkeinonharjoittaja ei noudata kieltoa, hänelle voidaan uhkasakon maksettavaksi tuomitsemisen ohella määrätä uusi aikaisempaa suurempi uhkasakko. Uhkasakkoa ei kuitenkaan momentin mukaan tarvitse määrätä, jos se katsotaan erityisestä syystä tarpeettomaksi. Uhkasakko voi olla tarpeeton esimerkiksi silloin, kun elinkeinonharjoittaja on jo luopunut kielletyn menettelyn käyttämisestä ja voidaan perustellusti uskoa, ettei menettelyä oteta uudelleen käyttöön.

Pykälän 2 momentti koskee elinkeinotoiminnassa syntyneen saatavan perintää toiselta elinkeinonharjoittajalta. Momentti eroaa 1 momentista lähinnä siinä, että kieltomahdollisuus ulottuu vain 4 §:ssä tarkoitetun hyvän perintätavan vastaisen menettelyn

jatkamiseen tai uudistamiseen. Ehdotettu säännös vastaa sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 6 §:n 1 momenttia.

Erityisestä syystä kielto voidaan 3 momentin mukaan kohdistaa myös 1 tai 2 momentissa tarkoitetun elinkeinonharjoittajan palveluksessa olevaan henkilöön tai muuhun, joka toimii hänen lukuunsa. Samansisältöiset säännökset ovat myös kuluttajansuojalain 2 luvun 7 §:n 2 momentissa ja sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 6 §:n 2 momentissa. Henkilöön kohdistettu kielto voi olla perusteltu esimerkiksi, jos on syytä uskoa, että yritykselle määrättyä kieltoa aiotaan kiertää perustamalla uusi yritys jatkamaan kiellettyä toimintaa.

14 §. *Kiellon määrääminen.* Markkinatuomioistun määrää pykälän 1 momentin mukaan kiellon jatkaa tai uudistaa 4, 5 tai 6 §:n vastaista menettelyä. Koska asian käsittely markkinatuomioistuimessa voi joissakin tapauksissa kestää pitkään, markkinatuomioistuin voi määrätä kiellon myös väliaikaisena. Väliaikainen kielto on voimassa siihen asti, kunnes asia on markkinatuomioistuimessa lopullisesti ratkaistu. Kiellon määräämisessä noudatetaan samaa menettelyä, jota markkinatuomioistuimessa käytetään muidenkin sen toimivaltaan kuuluvien asioiden käsittelyssä. Pykälän 2 momentissa on tämän vuoksi viittaus markkinatuomioistuimesta annettuun lakiin (41/78).

Kun kysymyksessä on kuluttajasaatavan perintämenettely, voi myös kuluttaja-asiamies pykälän 3 momentin mukaan määrätä kiellon tai antaa sen väliaikaisena. Kielto määrätään noudattaen soveltuvin osin, mitä kuluttaja-asiamiehestä annetussa laissa säädetään markkinointitoimen tai sopimusehdon käyttämisen kieltämisestä. Kuluttaja-asiamiehestä annetun lain 7 §:n 1 momentin mukaan kuluttaja-asiamies voi määrätä kiellon asiassa, joka ei ole lain soveltamisen kannalta tai muutoin merkitykseltään huomattava. Kielto raukeaa, jos se, jota kieltomääräys koskee, ilmoittaa asetetussa vähintään kahdeksan päivän määräajassa päätöksen tiedoksisaannista kuluttaja-asiamiehen toimistossa kirjallisesti tai suullisesti vastustavansa kiellon määräämistä. Väliaikaisen kiellon antamisen edellytyksenä on mainitun lain 7 §:n 2 momentin mukaan tarve estää lainvastainen menettely kiireellisesti asian laajuuden tai markkinointitoimen nopean vaikutuksen johdosta taikka muusta erityi-

sestä syystä. Kuluttaja-asiamiehen on saatettava väli aikaista kieltoa koskeva määräyksensä kolmen päivän kuluessa sen antamisesta markkinatuomioistuimen käsiteltäväksi uhalla, että kielto muuten raukeaa.

15 §. *Perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavan korvausvastuu.* Pykälän vahingonkorvaussäännös koskee perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavan korvausvastuuta sille, johon perintä on kohdistettu. Edellä 5 §:n perusteluissa on selvitetty, keitä voidaan pitää perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavina.

Pykälän nojalla velallinen voi vaatia perintätoiminnan harjoittajalta korvausta sellaisesta taloudellisesta menetyksestä, joka on johtunut toiminnan harjoittajan tämän lain vastaisesta tai muutoin virheellisestä menettelystä. Korvausta voi vaatia myös henkilö, johon huolimattomasti menetellyt toiminnan harjoittaja on kohdistanut aiheettomia perintätoimia.

Korvattaviksi voivat tulla esimerkiksi puutteellisen, epäselvän tai perusteettoman maksuvaatimuksen selvittämisestä velalliselle tai muulle perinnän kohteelle syntyvät kulut. Myös velkomisoikeudenkäynnistä velalliselle aiheutuvat kustannukset voivat tulla korvattaviksi, jos perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittava on menetellyt 5 ja 6 §:ssä säädetyn vastaisesti.

Pykälä merkitsee, ettei korvauksen saamiseksi edellytetä vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:ssä mainittuja erityisiä perusteita. Muut vahingonkorvauslain säännökset voivat sen sijaan tulla sovellettaviksi.

Muun kuin pykälässä tarkoitetun toimeksisaajan korvausvastuu sopimussuhteen ulkopuolisille tahoille määräytyy vahingonkorvauslain mukaisesti. Pykälä ei myöskään koske perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavan vastuuta sopijapuolenaan olevalle velkojalle. Vastuu velkojan ja toimeksisaajan sekä velkojan ja velallisen välillä määräytyy vahingonkorvausta sopimussuhteessa koskevien yleisten oikeusperiaatteiden mukaisesti. Taloudellisten vahinkojen korvaaminen on sopimussuhteessa pääsääntö. Lisäksi sopimusperusteiseen korvausvastuuseen sovelletaan periaatetta, jonka mukaan sopijapuolen on vastuusta vapautuakseen voitava näyttää, ettei hän ollut menetellyt huolimattomasti.

16 §. *Rangaistussäännökset.* Pykälän 1 momentin mukaan tuomittaisiin perintärikkomuksesta se, joka tahallaan tai törkeästi

huolimattomuudesta rikkoo 4 §:n 2 momentin 1 kohdan säännöksiä eli antaa vääriä tai harhaanjohtavia tietoja maksun laiminlyönnin seuraamuksista. Rangaistusuhkana on sakko. Samantyyppisiä tekoja, joista vastaa vasti on säädetty sakkorangaistus, ovat muun muassa kuluttajansuojalain 8 luvun 1 §:ssä tarkoitettu kuluttajansuojarikkomus sekä sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 9 §:ssä tarkoitettu kilpailumenettelyrikkomus. Sakkorangaistus on momentin mukaan seuraamuksena myös asiakasvarojen erillään pitämistä ja säilyttämistä koskevan 11 §:n rikkomisesta.

Pykälän 2 momentissa on viittaussäännös rikoslain 30 luvun 3 §:ään, jossa säädetään rangaistus tratan käyttökieltoa koskevan 7 §:n 2 momentin rikkomisesta. Rangaistusuhka, sakko tai enintään vuosi vankeutta, on sama kuin nykyisin kuluttajansuojalain 7 luvun 18 §:n rikkomisesta.

Ehdotetun lain 4 §:n säännösten rikkojaan voidaan kohdistaa myös uhkasakolla tehostettu kielto jatkaa tai uudistaa kiellettyä menettelyä. Seuraamusten päällekkäisyyden estämiseksi on pykälän 3 momentissa säännös, jonka mukaan uhkasakolla tehostetun kiellon rikkojaa ei voida tuomita samasta teosta rangaistukseen.

17 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen. Maksuvaatimusta kuluttajasaatavan perinnässä koskevaa lain 5 §:ää ja perintätoimeksiantojen rajoituksia koskevaa 9 §:ää ei sovelleta, jos saatava on annettu toimeksisaajan perittäväksi ennen lain voimaantuloa. Perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavan korvausvastuuta koskevaa 15 §:ää ei sovelleta vahinkoihin, jotka aiheutuvat menettelystä ennen lain voimaantuloa.

1.2. Kuluttajansuojalaki

7 luku. Kulutusluotot

Koska saatavien perinnästä annettavaksi ehdotetun lain 7 §:n 2 momenttiin sisältyy kielto käyttää trattaa kaikkien kuluttajasaatavien perimiseksi, ehdotetaan nykyinen kulutusluottojen trattaperintää koskeva luvun 18 § kumottavaksi kuluttajansuojalajaista.

10 luku. Rangaistussäännökset

2 §. Pykälään sisältyvä lain 7 luvun 18 §:n

rikkomisesta säädettyä rangaistusta koskeva viittaus rikoslakiin ehdotetaan poistettavaksi, koska kyseinen pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

1.3. Rikoslaki

30 luku. Elinkeinorikoksista

3 §. *Kulutusluottorikos*. Pykälässä on nykyisin säädetty rangaistus tratan käyttämisestä kulutusluoton perimiseksi. Säännöstä ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että se kattaa saatavien perinnästä annettavaksi ehdotetun lain 7 §:n 2 momentin mukaisen tratan käyttökiellon.

1.4. Laki markkinatuomioistuimesta

1 §. Pykälässä säädetään markkinatuomioistuimen toimivallasta. Koska markkinatuomioistuin ehdotuksen mukaan määrää saatavien perinnästä annettavaksi ehdotetussa laissa tarkoitettua kiellon jatkaa tai uudistaa lainvastaista perintämenettelyä, pykälään on lisätty viittaus mainittuun lakiin. Pykälän rakennetta on samalla selkeytetty.

6 §. Pykälän 1 momentti koskee kuluttajansuojalain ja kuluttaja-asiamiehestä annetun lain nojalla käsiteltävän asian vireillepanoa markkinatuomioistuimessa. Ehdotuksen mukaan kuluttaja-asiamies voi saattaa kuluttajasaatavan perintämenettelyä koskevan asian markkinatuomioistuimen käsiteltäväksi. Momenttiin on lisätty tästä johtuva viittaus saatavien perinnästä annettavaksi ehdotettuun lakiin.

Momentin toisessa virkkeessä säädetään palkansaajien tai kuluttajien etujen valvomiseksi toimivan yhdistyksen toissijaisesta kannevallasta. Ehdotuksen mukaan mainituilla

yhdistyksillä olisi oikeus saattaa myös perintämenettelyn kieltämistä koskeva asia markkinatuomioistuimen käsiteltäväksi, jos kuluttaja-asiamies kieltäytyy viemästä asiaa markkinatuomioistuimeen.

6 h §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 h §, joka koskee muun kuin kuluttajasaatavan perintää koskevan asian vireillepanoa markkinatuomioistuimessa. Pykälän mukaan asia tulee vireille sen elinkeinonharjoittajan hakemuksella, johon saatavien perinnästä annettavaksi ehdotetun lain 4 §:n mukainen menettely kohdistuu. Hakemuksen voi tehdä myös elinkeinonharjoittajien etujen valvomiseksi toimiva rekisteröity yhdistys. Toisin kuin edellä 6 §:n mukaan yhdistyksen kannevalta ei tämän pykälän mukaan ole toissijainen.

1.5. Laki kuluttaja-asiamiehestä

1 §. Koska kuluttajasaatavien perinnän valvonta ehdotuksen mukaan kuuluisi kuluttaja-asiamiehen tehtäviin, pykälään ehdotetaan lisättäväksi tarvittava viittaus saatavien perinnästä annettavaksi ehdotettuun lakiin.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan samanaikaisesti mahdollisimman pian niiden hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen. Koska lakien ensisijaisena tavoitteena on hyvän perintätavan vastaisen menettelyn estäminen, erityisen siirtymäajan varaaminen ei ole tarpeen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**saatavien perinnästä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan erääntyneen saatavan perintään. Perinnällä tarkoitetaan tässä laissa toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on saada velallinen vapaaehtoisesti suorittamaan erääntynyt velkojan saatava.

Tätä lakia ei sovelleta, jos muualla laissa säädetään toisin.

Tämä laki ei koske täytäntönnpanoviranomaisen toimintaa.

2 §

Pakottavuus

Tämän lain säännöksistä ei saa poiketa velallisen vahingoksi.

3 §

Kuluttajasaatava

Kuluttajasaatavalla tarkoitetaan tässä laissa sellaista elinkeinonharjoittajan saatavaa, joka perustuu kulutushyödykkeen luovuttamiseen tai luoton myöntämiseen kuluttajalle.

Tämän lain 5—7, 10 ja 12—14 §:n säännöksiä kuluttajasaatavasta on soveltuvin osin noudatettava perittäessä julkisoikeudellisen oikeushenkilön saatavaa tai julkisen tehtävän hoitamiseen liittyvää saatavaa yksityishenkilöltä.

4 §

Hyvä perintätapa

Perinnässä ei saa käyttää hyvän perintätavan vastaista tai muutoin velallisen kannalta

sopimatonta menettelyä.

Perinnässä ei saa:

- 1) antaa vääriä tai harhaanjohtavia tietoja maksun laiminlyönnin seuraamuksista;
- 2) aiheuttaa velalliselle tarpeettomia kuluja tai tarpeetonta haittaa; eikä
- 3) vaarantaa velallisen yksityisyyden suojaa.

5 §

Maksuvaatimus kuluttajasaatavan perinnässä

Perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavan on periessään kuluttajasaatavaa annettava tai lähetettävä velalliselle kirjallinen maksuvaatimus, jossa on mainittava ainakin:

- 1) velkojan nimi ja osoite;
- 2) saatavan peruste;
- 3) eriteltyinä saatavan pääoma, korko, viivästyskorko ja perintäkulut;
- 4) vaadittu kokonaissumma;
- 5) kenelle, miten ja milloin saatava on maksettava; sekä
- 6) velallisen mahdollisuus esittää huomautuksia saatavan määrästä ja perusteesta sekä kenelle ja missä ajassa huomautukset on esitettävä.

Jos maksuvaatimuksessa ei ole mainittu korkojen laskentaperusteita, velalliselle on ilmoitettava, että hänellä on oikeus pyynnöstä saada selvitys korkojen määräytymisestä.

6 §

Kuluttajasaatavan velkominen tuomioistuimessa

Perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittava ei saa vaatia kuluttajasaatavasta maksua tuomioistuimessa ennen kuin 5 §:ssä tarkoi-

tettu maksuvaatimus on annettu tai lähetetty ja siinä mainitut saatavan maksamiselle ja huomautusten esittämiselle asetetut määräajat ovat päättyneet. Maksua saa kuitenkin vaatia, jos tuomioistuinkäsittelyn siirtyminen saattaa aiheuttaa velkojalle oikeudenmenetyksen tai jos käsittelyn aloittamiseen viivytyksettä on muu painava syy.

7 §

Tratan käyttö

Tratan maksamisesta kieltäytymistä ei saa selvittää julkisella toimituksella (tratan maksamatta jättämisen vuoksi otetulla protestilla).

Kuluttajasaatavan perimiseksi ei saa käyttää trattaa.

8 §

Velallisen maksusuoja

Jos velkoja on antanut perinnän jonkun muun tehtäväksi (*toimeksisaaja*), velallisen toimeksisaajalle suorittama maksu on pätevä velkojaa kohtaan. Velallisen ja toimeksisaajan välinen sopimus maksuajasta, maksutavasta tai muusta saatavan maksamiseen liittyvästä järjestelystä sitoo myös velkojaa.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos velallinen tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää, ettei toimeksisaaja ollut oikeutettu vastaanottamaan maksua tai että toimeksisaaja ylitti toimivaltansa.

9 §

Perintätoimeksiantoja koskevat rajoitukset

Toimeksisaajan perittäväksi ei saa antaa sellaisia valtion saatavia tai lainvastaisen menettelyn vuoksi määrättyjä julkisoikeudellisia maksuseuraamuksia, jotka voidaan periä ulosottotoimin ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) säädetään.

10 §

Perintäkulut

Velallisen on korvattava perinnästä velkojalle aiheutuvat kohtuulliset kulut riippumatta siitä, periikö saatavaa velkoja itse vai toimeksisaaja velkojan lukuun. Kohtuullisuutta arvioitaessa on otettava huomioon saatavan suuruus, suoritettu työmäärä, perintätehtävän tarkoituksenmukainen suoritustapa ja muut seikat.

Velallinen ei kuitenkaan ole velvollinen korvaamaan perintäkuluja, jos velkoja tai toimeksisaaja on menettänyt 4 §:n vastaisesti tai jos perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittava ei ole täyttänyt 5 §:n mukaista velvoitetta, paitsi jos menettelyn moitittavuutta tai laiminlyöntiä voidaan pitää vähäisenä.

Jos toimeksisaajan perittäväksi on annettu kuluttajasaatava, joka voidaan periä ulosottoimin ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa säädetään, velalliselta saa vaatia perintäkuluina enintään 70 markkaa perintäkerralta. Mainittua markkamäärää voidaan muuttaa asetuksella, milloin talouskehitys tai rahoalojen kehitys antavat siihen aihetta. Tässä momentissa tarkoitetut perintäkulut voidaan periä ulosottotoimin ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin edellä mainitussa laissa säädetään.

11 §

A asiakasvarat

Varat, jotka toimeksisaaja on perinyt velkojan lukuun, on pidettävä erillään toimeksisaajan omista varoista ja talletettava pankkitilille tai säilytettävä muulla luotettavalla tavalla.

12 §

Valvonta

Tämän lain säännösten noudattamista valvoo kuluttaja-asiamies silloin, kun perintä koskee kuluttajasaatavaa. Tällöin on soveltuvin osin voimassa, mitä kuluttaja-asiamiehestä annetussa laissa (40/78) säädetään markkinoinnin ja sopimusehtojen sääntelyn noudattamisen valvonnasta.

13 §

Pakkokeinot

Elinkeinonharjoittajaa, joka periessään kuluttajasaatavaa rikkoo 4, 5 tai 6 §:n säännöksiä, voidaan kieltää jatkamasta tällaista menettelyä tai uudistamasta sitä tai siihen rinnastettavaa menettelyä. Kieltoa on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta.

Elinkeinonharjoittajaa, joka periessään elinkeinotoiminnassa syntyneitä saatavaa toiselta elinkeinonharjoittajalta rikkoo 4 §:n säännöksiä, voidaan kieltää jatkamasta tai uudistamasta tällaista menettelyä. Kieltoa on tehostettava uhkasakolla, jollei se erityisestä syystä ole tarpeetonta.

Kielto voidaan, jos siihen on erityistä syytä, kohdistaa myös 1 tai 2 momentissa tarkoitettujen elinkeinonharjoittajan palveluksessa olevaan henkilöön tai muuhun, joka toimii hänen lukuunsa.

14 §

Kiellon määrääminen

Markkinatuomioistun määrää 13 §:ssä tarkoitettua kiellon. Markkinatuomioistuimien voi myös antaa kiellon väliaikaisena, jolloin kielto on voimassa, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu.

Markkinatuomioistuimesta ja asian käsitte-lystä siinä on edellä säädetyn lisäksi voimassa, mitä markkinatuomioistuimesta annetussa laissa (41/78) säädetään.

Kuluttaja-asiamies voi määrätä 13 §:n 1 momentissa tarkoitettua kiellon tai antaa kiellon väliaikaisena noudattaen soveltuvin osin, mitä kuluttaja-asiamiehestä annetussa laissa säädetään markkinointitoimen tai sopimusehdon käyttämisen kieltämisestä.

15 §

Perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavan korvausvastuu

Perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittava on velvollinen korvaamaan vahingon, joka hänen tämän lain vastaisesta tai muutoin virheellisestä menettelystään on aiheutunut sille, johon perintä on kohdistettu.

16 §

Rangaistussäännökset

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta rikkoo 4 §:n 2 momentin 1 kohdan tai 11 §:n säännöksiä, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *perintärikkomuksesta* sakkoon.

Rangaistus 7 §:n 2 momentin rikkomisesta säädetään rikoslain 30 luvun 3 §:ssä.

Sitä, joka rikkoo 13 §:n nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa, ei voida tuomita rangaistukseen samasta teosta.

17 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Tämän lain 5 ja 9 §:ää ei sovelleta, jos saatava on annettu toimeksisaajan perittäväksi ennen tämän lain voimaantuloa. Lain 15 §:ää ei sovelleta vahinkoihin, jotka aiheutuvat menettelystä ennen tämän lain voimaantuloa.

2.

Laki**kuluttajansuojalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun kuluttajansuojalain (38/78) 7 luvun 18 §, sellaisena kuin se on 23 päivänä toukokuuta 1986 annetussa laissa (385/86), sekä
muutetaan 10 luvun 2 §, sellaisena kuin se on 24 päivänä elokuuta 1990 annetussa laissa (811/90), seuraavasti:

10 luku

Rangaistussäännökset

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

2 §

Rangaistus 7 luvun 14 §:n rikkomisesta säädetään rikoslain 30 luvun 3 §:ssä.

3.

Laki**rikoslain 30 luvun 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain 30 luvun 3 §, sellaisena kuin se on 24 päivänä elokuuta 1990 annetussa laissa (769/90), seuraavasti:

30 luku

Elinkeinorikoksista

3 §

Kulutusluottorikos

elävältä kulutusluottoon perustuvasta saata-
vasta kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:ssä
kielletyn vekseli- tai muun sitoumuksen taik-
ka käyttää kuluttajasaatavan perimiseksi trat-
taa, on tuomittava *kulutusluottorikoksesta*
sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi
vuodeksi.

Joka elinkeinotoiminnassa ottaa kuluttajal-
ta tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 199 .

4.

Laki**markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan markkinatuomioistuimesta 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun lain (41/78) 1 § ja 6 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 § 14 päivänä kesäkuuta 1996 annetussa laissa (417/96) ja 6 §:n 1 momentti 22 päivänä joulukuuta 1978 annetussa laissa (1062/78), sekä

lisätään lakiin uusi 6 h § seuraavasti:

1 §

Markkinatuomioistuin käsittelee ja ratkaisee erikoistuomioistuimena sille seuraavien lakien mukaan kuuluvat asiat:

- 1) kuluttajansuojalaki (38/78);
- 2) laki kuluttaja-asiamiehestä (40/78);
- 3) arvopaperimarkkinalaki (495/89);
- 4) laki luottolaitostoinnasta (1607/93);
- 5) laki elinkeinonharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä (1062/93);
- 6) osuuskuntalaki (247/54)
- 7) laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa (1061/78);
- 8) laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi (693/76);
- 9) alkoholilaki (1143/94); sekä
- 10) laki saatavien perinnästä (/).

6 §

Kuluttajansuojalain, kuluttaja-asiamiehestä annetun lain tai saatavien perinnästä annetun lain 13 §:n 1 momentin nojalla käsiteltävä

asia tulee markkinatuomioistuimessa vireille kuluttaja-asiamiehen hakemuksella. Jos kuluttaja-asiamies kieltäytyy saattamasta markkinointitoimen, sopimusehdon tai perintämenettelyn kieltämistä koskevaa asiaa markkinatuomioistuimen käsiteltäväksi, sen on oikeutettu tekemään palkansaajien tai kuluttajien etujen valvomiseksi toimiva rekisteröity yhdistys.

6 h §

Saatavien perinnästä annetun lain 13 §:n 2 momentin nojalla käsiteltävä asia tulee markkinatuomioistuimessa vireille sen elinkeinonharjoittajan hakemuksella, johon sanotun lain 4 §:ssä tarkoitettu menettely kohdistuu. Hakemuksen voi tehdä myös elinkeinonharjoittajien etujen valvomiseksi toimiva rekisteröity yhdistys.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

5.

Laki**kuluttaja-asiamiehestä annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään kuluttaja-asiamiehestä 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun lain (40/78) 1 §:ään, sellaisena kuin se on 23 päivänä joulukuuta 1987 annetussa laissa (1147/87), uusi 2 momentti seuraavasti:

1 §	säädetään	saatavien	perinnästä	annetussa
-----	laissa (/).	-----	-----	-----
Kuluttaja-asiamiehen toimivallasta ja tehtävistä saatavien perintää koskevissa asioissa	Tämä laki tulee voimaan	-----	-----	päivänä
	kuuta 199 .			

Helsingissä 25 päivänä lokakuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Kari Häkämies*

2.

Laki**kuluttajansuojalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun kuluttajansuojalain (38/78) 7 luvun 18 §, sellaisena kuin se on 23 päivänä toukokuuta 1986 annetussa laissa (385/86), sekä *muutetaan* 10 luvun 2 §, sellaisena kuin se on 24 päivänä elokuuta 1990 annetussa laissa (811/90), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 luku

Kulutusluotot

18 §

Kulutusluoton perimiseksi ei saa käyttää (kumotaan)
trattaa.

10 luku

Rangaistussäännökset

2 §

Rangaistus 7 luvun 14 §:n ja 18 §:n rikkomisesta on säädetty rikoslain 30 luvun 3 §:ssä.

2 §

Rangaistus 7 luvun 14 §:n rikkomisesta *säädetään* rikoslain 30 luvun 3 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan _____
kuuta 199 .

3.

Laki**rikoslain 30 luvun 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain 30 luvun 3 §, sellaisena kuin se on 24 päivänä elokuuta 1990 annetussa laissa (769/90), seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

30 luku

Elinkeinorikoksista

3 §

Kulutusluottorikos

Joka elinkeinotoiminnassa ottaa kuluttajalta tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa elävältä kulutusluottoon perustuvasta saatavasta kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:ssä kielletyn vekseli- tai muun sitoumuksen taikka käyttää kulutusluoton perimiseksi trattaa, on tuomittava *kulutusluottorikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

3 §

Kulutusluottorikos

Joka elinkeinotoiminnassa ottaa kuluttajalta tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa elävältä kulutusluottoon perustuvasta saatavasta kuluttajansuojalain 7 luvun 14 §:ssä kielletyn vekseli- tai muun sitoumuksen taikka käyttää k u l u t t a j a s a a t a v a n perimiseksi trattaa, on tuomittava *kulutusluottorikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 199 .*

4.

Laki**markkinatuomioistuimesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan markkinatuomioistuimesta 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun lain (41/78) 1 § ja 6 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 § 14 päivänä kesäkuuta 1996 annetussa laissa (417/96) ja 6 §:n 1 momentti 22 päivänä joulukuuta 1978 annetussa laissa (1062/78), sekä

lisätään lakiin uusi 6 h § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

Markkinatuomioistuin käsittelee ja ratkaisee erikoistuomioistuimena sille kuluttajansuojalain (38/78), kuluttaja-asiamiehestä annetun lain (40/78), arvopaperimarkkinalain (495/89), luottolaitostoiminnasta annetun lain (1607/93), elinkeinonharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä annetun lain (1062/93) ja osuuskuntalain (247/54) mukaan kuuluvat markkinoinnin ja sopimuseh-

1 §

Markkinatuomioistuin käsittelee ja ratkaisee erikoistuomioistuimena sille *seuraavien lakien mukaan* kuuluvat asiat:

- 1) *kuluttajansuojalaki (38/78);*
- 2) *laki kuluttaja-asiamiehestä (40/78);*
- 3) *arvopaperimarkkinalaki (495/89);*
- 4) *laki luottolaitostoiminnasta (1607/93);*
- 5) *laki elinkeinonharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä (1062/93);*

Voimassa oleva laki

tojen sääntelyyn liittyvät asiat sekä sille sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain (1061/78), toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain (693/76) ja alkoholilain (1143/94) mukaan kuuluvat asiat.

6 §

Kuluttajansuojalain *tai* kuluttaja-asiamiehestä annetun lain nojalla käsiteltävä asia tulee markkinatuomioistuimessa vireille kuluttaja-asiamiehen hakemuksella. Jos kuluttaja-asiamies kieltäytyy saattamasta markkinointitoimen *tai* sopimusehdon kieltämistä koskevaa asiaa markkinatuomioistuimen käsiteltäväksi, sen on oikeutettu tekemään palkansaajien tai kuluttajien etujen valvomiseksi toimiva rekisteröity yhdistys.

Ehdotus

- 6) osuuskuntalaki (247/54);
 7) laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa (1061/78);
 8) laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi (693/76);
 9) alkoholilaki (1143/94); sekä
 10) laki saatavien perinnästä (/).

6 §

Kuluttajansuojalain, kuluttaja-asiamiehestä annetun lain *tai* saatavien perinnästä annetun lain 13 §:n 1 momentin nojalla käsiteltävä asia tulee markkinatuomioistuimessa vireille kuluttaja-asiamiehen hakemuksella. Jos kuluttaja-asiamies kieltäytyy saattamasta markkinointitoimen, sopimusehdon *tai* perintämenettelyn kieltämistä koskevaa asiaa markkinatuomioistuimen käsiteltäväksi, sen on oikeutettu tekemään palkansaajien tai kuluttajien etujen valvomiseksi toimiva rekisteröity yhdistys.

6 h §

Saatavien perinnästä annetun lain 13 §:n 2 momentin nojalla käsiteltävä asia tulee markkinatuomioistuimessa vireille sen elinkeinonharjoittajan hakemuksella, johon sanotun lain 4 §:ssä tarkoitettu menettely kohdistuu. Hakemuksen voi tehdä myös elinkeinonharjoittajien etujen valvomiseksi toimiva rekisteröity yhdistys.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 199 .

5.

Laki**kuluttaja-asiamiehestä annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään kuluttaja-asiamiehestä 20 päivänä tammikuuta 1978 annetun lain (40/78) 1 §:ään, sellaisena kuin se on 23 päivänä joulukuuta 1987 annetussa laissa (1147/87), uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Kuluttaja-asiamiehen toimivallasta ja tehtävistä saatavien perintää koskevissa asioissa säädetään saatavien perinnästä annetussa laissa (/).

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .*

